

ÉLETTÜNK

XXI. évf. 7–8. szám (21. Jahrg., Nr. 7–8)

Az európai magyar katolikusok lapja

1989 július–augusztus

FRANK MIKLÓS:

A magyar egyház megoldatlan problémái

A külföldön élő magyar majdhogynem egy kissé hitetlenkedve, de mindenesetre némi gyanakvással figyeli a Magyarországról napról napra érkező híreket. Jóllehet már kb. egy éve megindult egy liberalizálódási folyamat, melynek során a marxista hatalmi struktúrának eddig bevehetetlennek hitt bástyái sorban összeomlottak, az utóbbi hónapokban ennek üteme felgyorsult, méghozzá olyan mértékben, hogy nemcsak a külföldi megfigyelő, hanem az otthon élő polgár sem igen képes megállapítani, mi az, ami még megmaradt az ún. „szocialista vívmányokból”.

Ez a gátszakadásnak is beillő „reformpolitika”, az egyházak és általában a vallásszabadság helyzetét is gyökeresen megváltoztatta. Ma új egyházi törvény van előkészületben, amelynek ezév végére kellene életbe lépnie és amelynek alapelvei közé tartozik az egyház és állam szétválasztása, ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy az állam nem avatkozik többé az egyház belügyeibe, hogy az egyházak jogi státust kapnak és az állam bennük partnert lát, akivel az ország nem-gazdasági és politikai jellegű problémáinak megoldásánál együtt lehet működni. A szerzetesrendek újrászerveződnek, az egyházi iskolák szélesebb alapokra helyezett működése is biztosítottak látszik. Az ifjúsági lelkipásztorkodás ellen sem gördül többé akadály. II. János Pál pápa 1991 szeptemberére tervezett látogatása kapcsán komolyan szó van a diplomáciai kapcsolatok felvételéről a Vatikánnal. Hogy a Mindszenty-kérdés újra napirendre került és hogy a vértanú bíboros rehabilitálása csak hónapok kérdése, arról lapunk más helyén van szó.

Mindez a magyar egyházak és nevezetesen a katolikus egyház szemében – a 40 éves sivatagi vándorlás után – Kánaánba való megérkezésnek tűnhetik. De amint a szabadságát visszanyerő ember sem tudja életét ott és úgy folytatni, ahol és ahogy az abbamaradt, úgy kell a magyar egyházaknak is beletanulniok az új helyzetbe, és mindezt súlyos személyzeti és anyagi nehézségekkel küszködve. A hirtelen kitört szabadság – egyben óriási kihívás is. Hogy milyen problémákkal találja szembe magát az egyház, azt jól illusztrálja egy levél, amelyet a veszprémi püspök, dr. Szendi József írt a püspökkari konferencia elnökének, dr. Paskai László bíboros prí-

másnak. Érdemes végig venni a május 26-án kelt levél néhány pontját.

Az első téma, amelyet a veszprémi főpásztor megpendít, a készülő egyházi törvény. Hiányolja, hogy az – időközben felszámolás alatt lévő – Állami Egyházi Hivatal nyugalomba vonult elnöke, Miklós Imre által kidolgozott „irányelvekben” nem szerepelnek a bécsi utóér-

hogy – idézzük – „a magyar püspöki karnak igenis kérnie kellene a magyar kormánytól Mindszenty bíboros úr ártatlanságának hivatalos elismerését... mert hite mellett tanúságot tevő hősiességéért a magyar katolikus egyház büszkesége”. Ezután javasolja Mindszenty József hamvainak hazahozatalát Máriacellből.

Molnár C. Pál fametszete: A keresztény Magyarország apoteózisa

RÉGI HIMNUSZ ISTVÁN KIRÁLYRÓL

17. századi kiadatlan erdélyi énekeskönyvből (rövidítve)

Szent István király, Istennek szolgája
Magyarországnak hű oltalmazója
Bálványozásnak erős megromtója
Krisztus kedviből.

Ő védte, óvta meg a magyar nemzetet
Pogány életből hozta jó életet
Krisztus útjára inte mindeneket
Eltévelyjedtetek.

Böcs tanítókat, igaz prófétákat
Emellé szerze jámbor tudósokat
Hogy megőrizzék az igaz juhokat
Igaz hitükben.

Méltó hogy áldja, tisztelje Magyarország
Innepe napját ilje egész ország
Dicséretet kívánja igazság
Hogy neki mondjunk.

tekezet záródokumentumának vallásszabadságról szóló pontjai és azt ajánlja, hogy az új törvénytervezetnél vegyék figyelembe a lengyel katolikus egyház és állam közt létrejött megegyezés szövegét is.

A második pontban a szerzetesrendek újra szervezésére vonatkozóan kér Szendi püspök tájékoztatást.

Ezután – levele harmadik pontjában – a békepapi mozgalom feloszlását javasolja: „Ez a mozgalom – írja – sem az Isten, sem a magyar Egyház, hanem csak a párt érdekeit szolgálta, annyira, hogy még az előadók tiszteletdíját és a résztvevők útiköltségeit is a párt, illetve az általa irányított Hazafias Népront fedezte”. A továbbiakban azt ajánlja, hogy a békemozgalom lapját ifjúsági lappá alakítsák át és az Új Ember-t – a katolikus hetilapot – fiatalítsák meg.

A negyedik pontban – egyes egyházi személyeknek a tömegkommunikációs eszközökben elhangzott megnyilatkozásait kifogásolva – a veszprémi püspök szükségesnek tartja, hogy csak a püspökök által hivatalosan küldött személyek beszélhessenek az Egyház nevében. Ezután rátér a primás pünkösdi televíziós interjújára, kifejezve azt a nézetét,

Vasárnapi gondolatok

AZ ÉVKÖZI 15. VASÁRNAPRA
(július 16)

„Mester, mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?” (Lk 10,25)

Az emberiség egyik örök kérdése ez, amelyet minden ember feltesz, amikor életén, s annak folytatásán gondolkodik. Először biztosan magában vetődik fel a kérdés, és magának ad választ.

Miután az ember nem biztos saját válasza helyességében, megkérdezi másokat, leginkább tekintélyeket. Akikről véli, értenek a dologhoz és helyes választ adnak, sőt biztosat.

Ki lenne kompetensebb, hozzáértőbb e kérdés megválaszolásánál, mint Jézus, az örök élet ura? Helyes, ha hozzá fordulunk. Figyeljük meg, váltsuk tettekre választát!

AZ ÉVKÖZI 16. VASÁRNAPRA
(július 23)

„Jézust vendégül látta egy Márta nevű asszony. Nővére, leült az Úr lábához és hallgatta szavait. Márta sűrűgött-forgott a sok házi dologban”. (Lk 10, 39–40)

Mi emberek, különbözőek vagyunk, már két nővér esetében is. Az egyik úgy szolgál Istennek, hogy sűrűg-forog. Az az érzése, mindezt meg kell tennie, ha Jézus hozzájött. Nyugtalan, amíg az összes észébe jutó dolgot meg nem tette...

Mária, a nővére, nem tesz „semmit” – azon kívül, hogy hallgatja szavait. Nem nyugtalanodik: Jézus éhes, vagy szomjas lehetne. Arra kíváncsi, mit üzen neki az Isten.

A legérdekesebb, legfontosabb számkunkra Jézus reakciója a különféle viselkedési módra: mindkettőt elfogadja – sajátja szerint. Jézus elfogadja mindkét szolgálatot és nem akarja Mártát átalakítani csendesen ülő, szavait figyelő emberré, ez nem fekszik Mártának. Máriát sem teszi sűrűg-forgó nyugtalan léleké. Minket is elfogad – sajátágunk szerint.

AZ ÉVKÖZI 17. VASÁRNAPRA
(július 30)

Egyik tanítványa kérte: „Uram, taníts meg minket imádkozni...” (Lk 11,1)

A tanítványok látják Jézust imádkozni. A mennyei Atyával „beszélő” Jézus látványa felkelti a tanítványokban a spontán vágyat: én is szeretnék úgy imádkozni, mint Jézus. Ne csodálkozunk, ha a mi imádságunk „gyakorisága”, vagy elmélyültsége nem kelt senkiben hasonló vágyat...

Ha valamit (legalább) elégséges módon ismerünk, nem kérünk senkit, tanítson meg rá. Ez a kérés kifejezi: nem tudom, hogyan kell helyesen szólni az Atyához. Mi tudjuk-e?

(Folytatás a 2. oldalon)

- A TARTALOMBÓL:**
- NEMZETI GYÁS ÉS REMÉNYSÉG NAPIRENDEN
 - A MINDSZENTY-KÉRDÉS
 - Az ÁEH ÁLARC NÉLKÜL
 - AZ EGYHÁZ SZEREPE
 - A KIBONTAKOZÁSBAN
 - A KÉSZÜLŐ VALLÁSÜGYI TÖRVÉNY IRÁNYELVEI
 - A KERESZTÉNY FELELŐSSÉG ÉS AZ ERDÉLYI MENEKÜLTEK
 - A CSALÁD SORSA A MAI MAGYAR TÁRSADALOMBAN
 - ÖSBEMUTATÓ KASTLBAN

VASÁRNAPI GONDOLATOK

(Folytatás az első oldalról)

Jézus választát mi már ismerjük. Használjuk-e istengyermeki módon?

AZ ÉVKÖZI 18. VASÁRNAPRA — URUNK SZÍNEVÁLTÓZÁSA — (augusztus 6)

„Jó nekünk itt lennünk! Hadd csinálgjunk három sátrat: neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet!” (Lk 9,33)

Péter apostol hirtelen zavarba került: a megdicsőült színekben tündöklő Jézus és a legnagyobb hívő próféták láttán szeretné az időt megállítani és megtartani a pillanatnyi helyzetet hosszabb időre. E célért lelkesedik, sátrat akar építeni. El tudjuk-e magunkat képzelni „mennyeiek” társaságában? Mit mondanánk mi ilyen helyzetben?

Másrészt a megdicsőültség állapotát megjelenítő Jézus saját bekövetkezendő szenvedéséről beszél a két prófétával. Ez zavarja Péter apostolt: hallani sem akar Jézus szenvedéséről. Ezért nem figyel a jelenés tartalmára, fontosságára, ami pedig neki (is) szól. Nem akar figyelni rá.

Még a mennyei Atya szózata, amely igazolásával megerősíti az isteni megváltás tervét — sem győzi meg Pétert. Beszélhet nekünk Isten, Jézus, Mózes, vagy Illés próféta — ha nem akarjuk, nem halljuk meg! Inkább sátrat akarunk építeni.

AZ ÉVKÖZI 19. VASÁRNAPRA (augusztus 13)

„Ne félj, te kisdéd nyája! Úgy tetszett Atyátoknak, hogy nektek adja az országot”. (Lk 12,32)

Jézus idejében valóban „kisdéd nyája” volt a tizenkét apostol és néhány tanítvány, meg a Jézust követő asszonyok száma. Jézus bátorítja őket — egyszer, s mindenkorra. A bátorítás nekünk is szól. Valljuk meg őszintén: szükségünk is van rá.

Az Atya tetszésében cselekszik — akkor is, ha ez nekünk nem tetszene. Ki vagyunk szolgáltatva tetszésének. Még is tetszett neki, hogy a kisdéd nyájának adja az országát.

Fogalmat sem vagyunk képesek alkotni az Atya országáról — csupán gyatra emberi fogalmainkhoz hasonlíthatjuk. Ezért olyan szintelen előttiünk a mennyei boldogság!

NAGYBOLDOGASSZONY ÜNNEPÉRE (augusztus 15)

„Magasztalja lelkem az Urat, . . . mert nagy kegyelmet adott nekem a Mindenható, a mi szent Istenünk”. (Lk 1,47 és 49)

Nyelvünk közhasználatából kiveszett a „magasztalni” szó, csak ősi, egyházi szövegekben találkozunk vele. Jelentése: nagyon dicsér, dicsőít. Mária lelkét eltöltötte Isten dicsérete, sőt dicsőítése. Milyen távolságban van lelkünk állapota Mária lelkületétől . . .

Mária felismeri: „Nagy kegyelmet adott neki a Mindenható”, akinek kegyelmét felismerni önmagában is teljesítmény. Feltételezi Isten előzetes ismeretét, a feléje való megnyílást, szavára, kegyelmére vágyó várakozást. Az adományozó (emberi) ismerete nélkül nem lehet felismerni, tőle származik-e a jótétemény, vagy mástól . . . S a kegyelem céljának felismerése is lehetetlen lenne.

Isten jellemzésével sem takarékoskodik Mária: a „Mi szent Istenünk”. Szent, azaz minden bűn, rossz, folt, hiány nélküli. Nekünk talán a legfontosabb: a „mienk” — hozzánk tartozik. Mit érne egy szent, de távoli Isten, aki nem törődik velünk?

AZ ÉVKÖZI 20. VASÁRNAPRA (augusztus 20)

„Azért jöttem, hogy tüzet gyújtsak a földön”. (Lk 12,49)

Tüzet akart gyújtani Jézus. Lángolót, a szeretet lángjával, ami elfojtja a gyűlölet lángját. A jóság szívmelegítő csendességével, amelyben elhallgat, megszakad a bűnök zaja. Az Istenhez fordulás bűnbánatával, mely megnyugvásba szelidíti a nyugtalan istenkeresést. A bátorság erejével és élességével, amely a természetes emberi félelmeket, a gyávaságot elsöpri.

Nem véletlenül jött Jézus. Az ezerarcú isteni tüzet hozta nekünk.

Ugyanaznap: SZENT ISTVÁN ÜNNEPÉRE

„Mindaz, aki hallgatja tanításomat és tetteiben követi is, hasonló a bölcs emberhez, aki sziklaalapra építette házáat”. (Mt 7,24)

A tanítás meghallgatása fontos. Enélkül állást sem lehet foglalni helyessége, vagy az ezzel kapcsolatos problémák mellett, esetleg ellene. Ez azonban önmagában fél dolog. A csupán meghallgatás olyan, mint a hosszában kettészelt ember: életképtelen. A tanítás az egész embernek szól.

Tettekre váltás teszi ki az „életképességet” az örök életre. Így válik az ember — Isten előtt — „teljes emberré”.

Abban az időben volt becsülete a bölcs embernek. Nem árt, ha ezt a tulajdonságot — hogy kiveszett szóval mondjam: erényt — ismét felfedezzük. Akár Szent Istvánnál, akár magunknál.

Sziklaalapként szolgálhat — amire építünk — Isten, az Ő Egyháza s még néhány emberi „apróság”, mint az élet-szentség . . .

AZ ÉVKÖZI 21. VASÁRNAPRA (augusztus 27)

Valaki megkérdezte: „Uram, kevesen vannak-e, akik bejutnak a mennyországba?” (Lk 13,23)

Nemcsak az ifjú szerelmes tépelődik ágacska leveleit tépdésve: szeret? Nem szeret? A felnőt ember is latolgatja esélyeit: bejutok-e a mennyországba, vagy sem? A feltételezés hamis: saját erejéből, egyéni teljesítményéből vagy jóságából senki sem jut be Isten országába.

Mégis van a kérdésnek valós és reális alapja, amely helyesen feltéve így hangozhat: mit tegyek, hogy a mennyországba kerülök közé tartozhassak? Természetesen — ezt hozzá kell tenniünk — ha Isten is úgy akarja. Eszerint az előfeltétel így szól: mit tegyek, hogy Isten képessé, méltóvá tegyen engem a mennyországra?

Ez a kérdés azért — felmérhetetlenül — fontos, mert (modern) világunkban aránytalanul óriásira duzzadtak a földi elvárások, ezzel egyidőben rendkívüli módon csökkent a mennyország elvárásának vágya. Ilyen vágy is van (csak nem nálunk?). Ideje, hogy legyen!

AZ ÉVKÖZI 22. VASÁRNAPRA (szeptember 3)

Jézus egy előkelő farizeus házába tért be . . . Észrevette, hogy a meghívottak mennyire válogatják a főhelyeket”. (Lk 14,1 és 7)

Jézus bátorsága hatalmas a mindennapi életben is: előkelő társaságban a jelenlevők egy részét nyilvánosan bíráltni és oktatni olyan tett, amilyent nem menének véghezvinni.

A helyvalókat nem zavarta szerénytelenségük. Annál inkább Jézus mindenki előtt történő rendreutasítása. Így járnak a szerénytelenek: övék a fog-

PROF. DR. MEHRLE TAMÁS OP.:

Az integráció nehézségei

Utolsó cikkünkben az asszimiláció és integráció fogalmát igyekeztem tisztázni. Mi, emigrált magyarok, akik behonosodtunk más országokban, szívesen integrálódunk, de nem akarunk teljesen felszívódni, nem akarjuk magyarságunkat feladni. Amikor a svájci állampolgárság érdekében letettem a szokásos vizsgát, felvetették azt a kérdést is, vajon továbbra is magyarnak érzem-e magamat? Azt válaszoltam igen, továbbra is magyarnak fogom érezni magamat, de ígérem, hogy Svájcban jó és hasznos polgára leszek. A vizsgáztatók helyeselték válaszomat. Ha jól megfontoljuk, a vendégország az idegenek felvétele által csak akkor nyer valamit, ha jellemes emberekben gazdagodik. Már pedig aki szégyenli addigi hazáját, vagy érdekből megtagadja eredetét, az jellemtelen ember s új hazájának sem fog díszére válni.

Könnyű a fogalmakat tisztázni, de nehéz egy új országban integrálódni. Nemcsak azért, mert a nyugati országoknak is megvannak a hibái, hanem főképpen azért, mert sokan egész hamis elképzeléssel szakadtak nyugatra. Egyesek a nyugati országokat valóságos jóléti paradicsomnak fogták fel. Nem is gondoltak arra, hogy az ún. kapitalista országokban is van igazságtalanság, nyomor, korrupció. Voltak fiatalok, akik azt hitték, hogy majd a nyugati világ komfortjának kellős közepébe potyannak s dolgozni sem kell. Méltatlankodtak, ha ideiglenesen táborokba helyezték el őket és nem élhettek azonnal oly konszolidált helyzetben, mint az ország lakói. Mások, főképpen a műveltebbek, azonnal pálcát törtek a felvevő országok felett s reformtervekkel léptek fel, mintha a nyugati világ már csak őket várta volna. Mindszenty, utolsó hercegprimásunk is csalódott. Amikor bíborosunkat Bécsben meglátogattam, azt mondotta: azt reméltem, hogy a szabad világban mélyebb a hit, tisztább az erkölcs. Sajnos, nem így van!

A helyes integrációt egyrészt a felvevő országok szűkkeblűsége, másrészt a menekültek tájékozatlansága és irreális várakozása nehezíti meg. Már említettem, hogy egyes országokban nem veszik szívesen, ha a magyarok összetartanak és nemzeti öntudatukban megmaradnak. Svájcban állítólag a rendőrség számon tartja azokat, akik — legyenek behonosodtak vagy ösvájciak — vasfüggöny mögötti országokat látogatnak. Minden csikorgatás, a harag és a gyűlölet országa. De nem az Isten országa.

AZ ÉVKÖZI 23. VASÁRNAPRA (szeptember 10)

„Aki követni akar engem, jobban kell ragaszkodnia hozzám, mint atyjához és anyjához, feleségéhez és gyermekeihez . . . inkább, mint önmagához . . . különben nem lehet tanítványom”. (Lk 14,25)

Mint a szikla, olyan kemény, súlyos szavak. Emberek közé esnek és szétválasztják őket egymástól. Ha nem Isten szólna, embertelenségnek vennénk.

A kijelentés lényege: kit tartok legfőbbnek, kit követek elsőnek életemben? E kérdésben Isten nem ismer pardont: ha nem Ő az első, nem vagyok méltó rá.

Még önmagunk sem képezzük kivételt. Istent saját magunk elé kell helyezni. Akkor is, ha ez egyeseknek „szomorú”. Az így megszerzett méltóság viszont javunkra szolgál. **Fejős Ottó**

országának joga és kötelessége, hogy más országok illetéktelen beavatkozását megakadályozza. A szovjet kémbálózat a közismert és ezért kétszeresen indokolt a keleti országokkal való kapcsolatokat felülvizsgálni. Másrészt azonban kifogásolható lenne, ha a hazalátogatók eleve megbízhatatlan elemek gyanújába jutnának és emiatt a közéletben is hátrányos helyzetbe kerülnének. Szomorú, hogy sokszor maguk az emigráltak is a hazalátogatókat a kommunista rezsimmel való együttműködéssel vádolják. El tudnám képzelni, hogy volt idő, amikor a hazalátogatás nem járt az egyéni politikai függetlenség kockázata nélkül. Azóta sok minden megváltozott. Misem természetesebb mint az, hogy a külföldi magyarok szüleiket, rokonaikat látogatni akarják, sőt épp e látogatások révén magyarságtudatukban megerősödni szeretnének. Mindez persze egyéni okosságot, lelkiismeretes magatartást és magyar felelősségtudatot tételez fel.

Vannak magyarok, akik, hogy megőrizték magyar jellegüket, nem tartanak fenn kapcsolatot a vendégország lakóival, elzárkóznak tőlük. Épp ezt kellene az integráció érdekében elkerülni. Aki integrálódik, az beilleszkedik az új otthonába. Nem lehet beilleszkedni, ha kizárólag magyarokkal érintkezünk. Nem lehet a vendégország lakóitól megkövetelni, hogy a bevándorlott idegeneket keblükben évtizedeken át idegen testként megtűrjék. Mások viszont a beilleszkedés irányában túloznak. Megszakítanak minden kapcsolatot a külföldi magyarokkal. Úgyis csak veszekedés és pártoskodás származik belőle — halljuk néha. De ha egymással nem beszélünk, ha egymást kerüljük, hogy védjük meg közös nevezőre, hogy védjük meg közös érdekeinket? Ránk külföldi magyarokra is áll, hogy az egységben van erő. Hála Istennek, a különböző vallások magyarjai közt manapság, legalább ami a magyarságot illeti, nincsenek ellentétek. Kár lenne, ha szélsőséges politikai nézetek, például túlzott magyar nacionalizmus a külföldi magyarok sorát megbontaná!

Vannak olyan külföldi magyarok is, akik lehetetlennek tartják a magyar öntudat fenntartását. A teljes beolvadást, asszimilációt elkerülhetetlennek tartják. Kár oly célokért fáradozni, melyek úgysem érhetők el. Szerintük a magyar missziók is holt vágányon haladnak. Minek a magyar szülőket azzal nyugtalanítani, hogy gyermekeiket magyarok neveljék? Nem elég, hogy az első generáció szenvedett lelki kettőssége miatt? Úgy gondolom, hogy sokan helytelenül fogják fel az integrációt. Az „új hazában” való letelepedés és megmaradás nem jelenti szükségképpen a magyar öntudat feladását.

Az integrációnak két feltétele van. Egyrészt magyarságtudatunkat fenn kell tartanunk. Hitvány ember, aki idegen földön megfélekedezik arról a népről, melynek kebelében született, nevelkedett, melynek sajátos mentalitását és kultúráját köszönheti! Ha feladjuk magyarságunkat, nincs mit integrálnunk, valóban csak a teljes elszíntelenedés, beolvadás lehet a sorsunk. De ha önmagunkba zárkozódunk, ha az új hazában elszigetelődünk, akkor nincs mibe integrálni magunkat, idegen országban idegen test maradunk, legfeljebb csak azért vesszük fel az új állampolgárságot, hogy könnyebben mozoghassunk. Valljuk meg, meglehetősen önző indíték ez!

A pécsi találkozó

1989. április 28 és május 1 között került megrendezésre Pécsen az a nemzetközi ifjúsági találkozó, amely a franciaországi Taizéból kiindulva a *bizalom zarándokútja* néven ismert ifjúsági megmozdulás egy része volt. Karácsonykor megelőzte egy hasonló összejevetel Párizsban és Bécsben.

A pécsi rádió naponta rendszeresen tájékoztatta hallgatóit a találkozóról, a Városi Tanács a legmesszebbmenő segítséget nyújtotta a nem mindennapi esemény lebonyolításához, a Jókai úti Általános iskola pedig minden helységét rendelkezésre bocsátotta, hogy a vendégek fogadásához, a rendőrségi bejelentkezéshez és a hálózatos elszállásoláshoz elég hely legyen. Becslések szerint mintegy húsz ezer fiatal vett részt ezen a találkozón, Lengyelországból három ezren jöttek, a Német Demokratikus Köztársaságból is közel ezren, de jelen voltak fiatalok a szomszédos Jugoszláviából, valamint a Felvidékről is. Hozzájuk mintegy 4-5 ezer nyugat-európai fiatal társult. A Müncheni Magyar Katolikus Misszióból Cserhádi Ferenc plébános és P. Kozma György ifjúsági lelkes vezetőjével 8 fiatal vett részt a pécsi találkozón.

A találkozó napirendje így alakult: április 28-án, pénteken érkeztek a vendégek, és nyelvi hovátartozás szerint a Székesegyházban, a Piusz templomban és a Sportcsarnokban esti imát tartottak. Április 29-én, szombaton reggel imára gyűltek össze az egyes csoportok annak az egyházközségnek vagy gyülekezetnek templomában, amely szállásukról gondoskodott. Az imát csoportos megbeszélés követte. A rendezők ügyeltek arra, hogy vegyes nemzetiségű csoportok alakuljanak ki, és így szélesebb ablak nyíljon a résztvevők előtt. Délben a közös ima után a Sportcsarnoknál, a Székesegyháznál és a Piusz templom előtt történt az ebédsztás. Olyan jól volt szervezve, hogy nemcsak mindenki hamar megkaphatta ebédjét, hanem mire a tömeg eloszlott a további foglalkozásokra, semmi szemét nem maradt utánuk, mert a rendezők még erről is gondoskodtak. Délután a fent említett három helyen egy-egy taizéi testvér rövid biblíamagyarázatot tartott, majd újra csoportokra oszlott a tömeg és ezt megbeszélték. Vacsora után esti imát tartottak, amelyeken Roger testvér is megjelent és rövid, személyes hangú beszédet mondott. A taizéi testvérek beszédét természetesen több nyelven tolmácsolták. Roger testvér mindegyik beszéde elején röviden szólt magyarul is. Az esti imákra ellátogatott a város püspöke, dr. Cserhádi József. Szombaton este tartották az ima végeztével a szokásos körmenetet a kereszt-ikon előtt. Megható volt látni, hogy a fiatalok ezrei térden állva járulnak a kereszt elé és homlokukat hozzá érintve leteszik gondjait, örömeiket, reményeiket és kudarcikat a Megváltó lába elé. A kitűnően

EGY MONDATBAN

● „Mindszenty dosszié” címmel az „Ötlet” című hetilap a Mindszenty-kérdésnek különszámot szentelt, amely az üldözött magyar főpap által írt történelmi jelentőségű beszédek és körlevelek mellett, számos dokumentumot és fényképet is közöl.

● Magyarország kész megteremteni a feltételeket a diplomáciai kapcsolatok felvételére a Vatikánnal — közölte Horn Gyula külügyminiszter a vatikáni kiküldöttel.

felkészült ének- és zenekarok gondoskodtak az igaz áhitatot keltő énekek kíséretéről. Ezek szövegét rölapokon minden résztvevő megkapta már az első nap. Április 30-án, vasárnap ugyanígy alakult a találkozó napirendje azzal a különbséggel, hogy délelőtt közös szentmisén vettek részt a fiatalok a befogadó egyházközségeknél. Többhelyütt örömmel és testvéri szeretettel arról is megemlékeztek, hogy aznap ünnepelte a görög ortodox egyház a húsvétot. Május 1-én a reggeli közös imádság zárta be a találkozó pécsi programját. Ezután — ki hogy tudott — Budapestre igyekez-

Napirenden a Mindszenty kérdés

Nem kétséges, a Mindszenty kérdés napirenden van. Jóformán nem múlik el nap, hogy valamilyen fórumon ne foglalkoznának vele, valamelyik lap meg ne pendítené, valaki ne nyilatkoznék róla. Ez annak a jele, hogy a közvélemény érzi, megoldatlan kérdéstről van szó. Az ország lelkiismerete jelentkezik és követeli, hogy évtizedeken keresztül kieresztelt hallgatás után, végre fény derüljön a primás szerepére, kiharaktatás körülményeire, az igazságtalan ítélet létrejöttére. Még nincs két hónapja, hogy a Márton Áron társaság rendezésében Gergely Jenő és Izsák La-

jos történészek, akik a Mindszenty per iratanyagát rendezik kiadásra, megállapították, hogy a koncepció perben felhozott vádak nem sikerült egyértelműen bizonyítani. — Pozsgay Imre államminiszter már ezt megelőzőleg bejelentette a per jogi felülvizsgálatát. Várható ennél fogva a vértanú bíboros jogi-erkölcsi rehabilitációja. Pünkösöd vasárnapján Magyarország primása, Paskai bíboros-érsek jelent meg a televízió képernyőjén és az öt interjúvoló Vitray Tamás kérdéseire válaszolva, a Mindszenty ügyben a következőket mondotta. (Az idézetekben a Magyar Kurir által közölt szöveget követjük): „A magam részéről a személyek rehabilitációjának igényével nem lépek fel, mert az Egyház életéhez mindig hozzátartozott az üldöztetés. Második elődömről, Mindszenty bíborosról nem feledkezhetem azonban meg. Az ő személyét kellett annak idején eltávolítani az Egyház éléről. Elutasította az amnesztiát azzal, hogy az igazságtalan ítélet megoldása nem amnesztia, hanem rehabilitáció... A magam részéről úgy érzem, hogy az Egyház nem volna hűséges a maga hagyományához és a maga lelkiségéhez, ha politikai rehabilitáció követelményével állna elő. Én sokkal jobban tiszteltem Mindszenty bíborost, semminthogy megengedném politikai céllal való felhasználását. Ő szenvedett Egyházáért, hitéért, a maga hűségéért és mindenféleképpen tiszteletet érdemel. Aki elkövette a jogtalanságot, az saját magának tartozik azzal, hogy ezt visszavonja, rehabilitálja. Sokkal szentebb életű volt ő, semmint politikai célra lehetne felhasználni személyét” — eddig a primás erről a témáról.

A magyar katolikus egyház feje szavainak, megnyilatkozásainak természetesen súlyuk van, különösen, ha azok egyik elődjére vonatkoznak, akit a magyar nép felekezetre való tekintet nélkül nemzeti hősnének tisztel. Ezt eléggé bizonyítják a zarándoklatok Mindszenty máriacelli sírjához. Annál meglepőbb, hogy Paskai bíboros vonakodik a bíboros rehabilitációjának igényével fellépni, ezt azzal indokolva meg, hogy egyrészt az Egyház életéhez mindig hozzátartozott az üldöztetés, másrészt az ellenkeznie az Egyház hűségével hagyományához és lelkiségéhez. Nehezen érthető, mi köze a rehabilitációnak ahhoz, hogy az Egyház életéhez mindig hozzátartozott az üldöztetés. Az üldöztetés mindig igazságtalanság volt és az igazságtalanság jóvátételét kérni, nemcsak nem ellenkezik az Egyház hűségével hagyományaihoz és lelkiségéhez, hanem ezt éppen ez a hűség követeli meg. Mert ha az utókor vértanút és szentet állít a világ elé, — és Paskai bíboros maga is szentéletűnek nevezte elődjét — akkor annak alakján nem maradhat folt, és el kell oszlatni a vele szemben felhozott vádaknak még a gyanúját is. Annál is inkább, mert Mindszenty maga is elvárta ezt, amikor nem fogadta el az amnesztiát. És semmi kétség, ezt az óhaját illenék teljesíteni. Más lapra tartozik, hogy milyen rehabilitációról beszélünk. Paskai bíboros a politikai rehabilitációt utasította el és Mindszenty politikai célokra való felhasználását. Biztos, hogy a vértanú főpap sem erre gondolt és ezt ő sem akarná. De a jogi és erkölcsi rehabilitációhoz — amelyről Pozsgay Imre beszélt — mindenképp joga van. És ezt a magyar primás is bizvást kérheti és feltételezhetően kérni is fogja.

Nemzeti gyász és reménység

Nagy Imre, az 1956-os magyar forradalmi kormány miniszterelnöke és mártírtársai földi maradványait június 16-án temették el ünnepélyesen, ökumenikus istentisztelet keretében. A temetés és országos gyász alkalmából a magyar egyházak az alábbi közös nyilatkozatot adták ki:

Az 1956-os események áldozatainak végső nyughelyre temetésével kapcsolatban, mi, a magyarországi egyházak és az izraelita felekezet vezetői, nemzetünk történelmének sorsdöntő időszakában, hitbeli és lelkiismereti meggyőződésünket és évszázados hagyományainkat követve fordulunk magyar népünkhöz. Hazánk jelenleg súlyos erkölcsi, lelki gazdasági, külpolitikai válság próbatételén megy keresztül. Az 1956-os nemzeti tragédia áldozatainak végtisztességgel és kegyelettel történő eltemetése június 16-án, megválasztásokban bővelkedő múltunk lezárását és új, tisztultabb emberi korszak nyitányát jelentheti. Az istenhit a bűnbocsánatnak és a megbékélésnek lelkületéből él. Küldetése a megbékélés hirdetése és munkálása Isten és ember között, ember és ember között. Így lehet kiapadhatatlan forrása az újakezdésnek, mindig megújuló reménységének. Ezzel a lélekkel fordulunk minden magyarhoz, éljenek országhatárainkon belül vagy kívül, tartozzanak bármelyik felekezethez, világnézethez: kössön össze mindnyájunkat a gyász szomorú napjaiban, az újat kezdő akarás szent és eltökélt szándéka. Legyen ez a június 16-a a megbocsátásnak és az igazi megbékélésnek a napja. Az indulatok fölkorbácsolása és a gyűlölködés csak újabb nemzeti tragédiának mérgező magvetése lenne. Tartsa távol magától mindenki a megtorlás és a bosszú minden kísértését. Amikor megrendült lélekkel gyászolunk a nemzetünket 1956-ban ért nagy csapás felett, ugyanakkor vallást teszünk arról is, hogy minden csepp kiontott magyar vér az egész nemzet vesztesége. Hiszen fájdalmasan kevesen és félelmetesen egyedül vagyunk. Ma országunknak, egész népünknek mindennél inkább higgadságra, nyugalomra és összefogásra van szüksége. A világ népeinek ránk figyelő nagy családjá előtt bizonyítsuk be Széchenyi igazságát: egy népnél sem vagyunk alábbvalók. Legyen ezért a nemzeti gyász napja az összefogás jele és a feltámadás reménységének hajnala. Azért imádkozunk, hogy lehessen valósággá magyar népünk életében is a bibliai ígért: „Akik könnyhullatással vetnek, vigadozással aratnak“.

Budapest, 1989. június 12.

A római katolikus egyház nevében: dr. Paskai László bíboros, primás-érsek; A magyarországi egyházak Ökumenikus Tanácsa nevében: dr. Tóth Károly püspök; A református egyház nevében: Kocsis Elemér püspök; Az evangélikus egyház nevében: dr. Nagy Gyula püspök elnök; Az ortodox egyház nevében: Berki Feriz esperes adminisztrátor; A Magyarországi Szabad Egyházak nevében: dr. Vicsián János egyház-elnök; A metodista egyház nevében: dr. Heker Frigyes szuperintendens; Az Unitárius egyház nevében: dr. Huszti János püspök; Az izraelita felekezet nevében: dr. Schöner Alfréd főrabbi.

tek, mert a Szent István bazilikában tartott esti ima koronázta meg az első, Magyarországon tartott Európai Találkozót. Ezen dr. Paskai László, bíboros primás köszöntötte a Magyarországra nem első ízben látogató Roger testvért, és a fiatalok ezreit. A találkozó után Roger testvér úgy nyilatkozott magyarországi tapasztalatairól, hogy igen nagy reményekre jogosítanak.

A „Levél Orosz-Földről” című írás még 1988-ban keletkezett a Szovjetunióban, ahol Roger testvér néhány napig vendégként részt vett az orosz egyház fennállásának ezeréves ünnepségein. A levélben a szerző többek között ezekkel a szavakkal fordul a Feltámadtathoz: „Úr Krisztus, ha sebeket hordozunk is, a te titokzatos jelenlétnek csodája mindent fölülmúl. Ily módon megkönnyebbülve és fölszabadulva, Vele járjuk utunkat, Krisztus, igédben bizakodva: Ne nyugtalankodjék a szívetek és ne féljen — az én békémet adom nektek”. A levelet négy részre osztották és a kiscsoportok ezeket a kérdéseket beszéltek meg: 1. A szív békéje; 2. Krisz-

tussal járn; 3. Tegyük minden ember számára lakhatóvá a földet; 4. A közös imádság öröme. A résztvevőknek kiosztott lapon mindegyik témához ajánlottak szentírási olvasmányokat, és néhány vitaindító kérdést. Mint az lenni szokott, ezek a kérdések megnyitották a szíveteket, és a csoportfoglalkozásokon sokan hozták elő rég megoldatlan problémáikat. Nagy élményt jelentett mindenkinek a bizalom légköre, ami az egyes kis csoportokban a nyelvi különbözőségek ellenére kialakult.

A taizéi kezdeményezés, bármerre zarándokol is a Földön, lassan, de biztosan érleli gyümölcseit: a kiengesztelődést, a bizalmat, a szeretetet. Hiszen minden találkozón ez a kérdés kap hangsúlyt: mit tehetek saját otthonomban, munkahelyemen, iskolában, sportpályán, annak jegyében, amit itt kaptam. A pécsi találkozó, a rossz időjárás ellenére is nagy lelkesedést váltott ki. Hogy ugyanakkor eredményes is volt-e, az ezután derül ki a fiatalok életén keresztül.

K. GY. München

Frank Miklós

GYERMEKEKNEK

Figyeljete csak ide, Testvérkéim!

Ebben az egyházi évben (emlékeztek? Az egyházi év adventtel kezdődik novemberben és advent előtt végződik a következő évben) a vasárnapi evangéliumokat Szent Márk könyvéből olvassuk, hogy a következő vasárnap, 30-án ugyanazt Szent János evangelistától is elolvastatja velünk az egyház, utána pedig egész augusztusban ezt magyarázza nekünk az evangélista.

Hogy mi az a fontos dolog? Hallgatások csak!

Márk elmeséli, hogy Jézus szerteküldte az apostolokat, hogy tanítsák a népet. Ő maga meg ottmaradt a tó körül és odajártak hozzá az emberek, hallgatni őt. Amikor a tanítványok visszatértek, nagyon fáradtak voltak. De az emberek csak jöttek, jöttek, beszélgettek velük, hallgatni akarták Jézust meg őket — még annyi idejük sem volt, hogy egyenek. Jézus ezért beült velük egy bárkába és a tavon át eleveztek egy elhagyott helyre, hogy végre kipihen-hessék magukat meg imádkozgathassanak is egy kicsit. Azt hiszitek, sikerült nekik? Dehogyan sikerült! Az emberek kitalálták, hová mennek és gyalog, a tavat megkerülve odasiettek, sőt előbb odaértek, mint Jézusék.

Amikor Jézus kiszállt és meglátta a nagy tömeget, megessett rajtuk a szíve. „Olyanok voltak, mint a juhok pásztor nélkül” — mondja róluk Márk. Ezért aztán Jézus leült az emberek közé és sok mindenre tanította őket. Az emberek kérdezték meg kérdezték, ő meg felelt és felelt. Már későre járt az idő. A tanítványok odamentek Jézushoz, és kérték, fejezze be a beszélgetést, hogy az emberek a környező tanyákon vagy falvakban valami ennielőt vehessenek maguknak. Jézus azonban azt kérte, hogy a tanítványok vendéjeljék meg az embereket. És amikor azok tiltakoztak és azt mondták, hogy nincs is annyi pénzünk, hogy elégséges ennielőt vegyenek, megkérdezte őket, mennyi ennielőjük van. A tanítványok körülnézve öt kenyeret és két halat találtak. Jézus kívánságára letelepítették az embereket ötvenes meg százas csoportokban. Jézus fogta az öt kenyeret meg a két halat, feltekintett az égre és hálát adott, megtörte a kenyereket és odaadta a tanítványoknak, hogy osszák szét. A halakat is szétosztották. „Mindenkinek evett és jóllakott” — írja Márk. És még azt is hozzáteszi, hogy csak férfiból volt ott 5000. És tudjátok, mi történt még? A maradékokból, amit az emberek nem ettek meg, 12 kosárnyival szedtek össze!

A következő vasárnapokon ennek a

Van mozdulatlanúság, amely biztosabb jele az erőnek, mint a mozgás. A pehely elég mozgékony s gyorsan száll minden szélben, de ez csak gyengeségét mutatja.

Babits Mihály

csodának a következményeit mondja el János apostol. Az emberek mentek Jézus után, keresték őt, de Jézus megmondta nekik: nem Őt keresik, nem szavait akarják hallani, hanem ingyen akarnak jóllakni. A zsidók ekkor szemérettel vetették Jézusnak, hogy annak idején Mózes is táplálta a vándorló zsidó népet a pusztán, sokkal többet, mint Jézus most — miért van olyan nagyra vele? Jézus elmondta nekik, hogy nem a földi kenyér a fontos, hanem a mennyei kenyér, az amit Isten

ad a világnak. És az a kenyér Ő, Jézus. „Én vagyok az élet kenyere — mondta. Aki hozzám jön, többet nem éhezik és aki bennem hisz, nem szomjazik soha”. Nem a földi kenyér adja az igazi életet, hanem az él örökké, aki Jézushoz megy. „Én vagyok az élet kenyere — folytatta Jézus. A kenyér, amelyet én adok, az én testem a világ életéért”.

Ugorjunk csak egy kicsit előre Jézus életében! Nem beszélünk még róla, de most elmesélem nektek, mi történt Jézus szenvedése előtt az utolsó vacsorán, amiről ott a Genezáreti tó partján előre beszélt Jézus a zsidóknak.

Jézus elfogatása előtt együtt vacsoráztott tanítványaival. Vacsora közben kezébe vette a kenyeret, megtörte és ezekkel a szavakkal adta nekik: „Vegyétek és egyétek, ez az én testem!” Aztán fogta a kelyhet, hálát adott, odanyújtotta nekik. Mindnyájan ittak belőle. Így szólt: „Ez az én vérem, melyet sokakért kiontanak a bűnök bocsánatára”. És hozzátette: „Ezt tegyétek az én emlékezetemre!”

Ismeritek ezeket a szavakat? Ugye mennyire hasonlítanak a szavak arra, miket Jézus előbb a zsidóknak mondott, a Genezáreti tó partján? De máshonnan is kell, hogy ismerjétek őket! Igen, minden vasárnap halljuk a szentmisében, amikor a pap azt teszi, amit az Úr Jézus apostolaitól és minden eljövendő apostolától — papjától — kíván a világ végezetéig: átváltoztatja a kenyeret és a bort az Úr Jézus testévé és vérévé, hogy mindenki — nemcsak azok ott a Genezáreti tó partján — ehessen az Élet kenyerét: a mi Urunk testét, hogy élte legyen.

Tudjátok mit? Én most nem is írok többet. Bezárom az írógépet, behunom a szememet, odaborulok gondolatban a mi Urunk lába elé és megköszönöm neki, hogy ennyire szeretett minket — engem, téged, mindnyájunkat — hogy az Élet kenyere lett, amit ha eszünk, örök életünk lesz...

Akik már voltak elszáldozók, ott lesztek vasárnap az áldozók között és eszitek az Élet kenyerét? Tegyétek minél többször, hogy örök életünk legyen és találkozzunk majd mindannyian az Úr Jézusnál, az örök életben!

Julika néni (Bécsből)

Látogatás Hamburgban egy aranymisés magyar lelkésznel

Czódor István hamburgi magyar katolikus plebánosnál tett tisztelegő látogatást Fejős Ottó németországi főlelkész. Egy egész élet papi működésére kíván méltó koronát tenni a tisztelet, amikor Czódor Istvánt aranymiséséjén köszöntik hívei s mindazok, akik őt megérdemelten nagyrabecsülik. Ötven esztendő lelkipásztori ténykedés számbavétele nem adatik meg mindenkinek. Különös isteni kegyelem, hogy István atya ezt a magas kort erőben és egészségben élte meg, ráadásul még azt is elmondhatja magáról, hogy nem érzi befejezettek Isten hivatásos szolgálatát. Még aktív és tovább akarja teljesíteni vállalt feladatait.

Czódor István szülőhelyének Duna-földvárat tisztelegő, ahol 1914 karácsonya előtt két nappal látta meg a napvilágot. Sok gyerekes nagy család tagjaként kerül mind közelebb választott hivatásához. 1929—30-ban már a sziléziánusok nyergesújfalui gimnáziumában tesz különbözeti vizsgát, majd az esztergomi bencés gimnáziumnak lesz tanulója. Innét Kalocsára megy, ahol, mint az ottani Jezsuita Gimnázium növendéke szerzi meg az érettségi vizsgát. Ugyancsak itt — 1934—39-ig — végzi el a teológiai fakultást és 1939. június 11-én gróf Zichy Gyula érsek szenteli pappá a kalocsai katedrálisban. Öt éven át, a nehéz háborús időkben káplánkodott Kalocsa-környéki községekben: Fajszon, Tompán és Csengődön. 1944 nyarán a ceglédi hadikórházhoz hívják be katonalelkésznek. Ezzel a kórházzal együtt kerül Budapestre majd Németországba, ahol értesül arról, hogy Hamburgban magyar katonai alakulatok tartózkodnak lelkész nélkül. 1945 februárjában érkezett Hamburgba és ott kb. 3000 magyar katona lelki gondozását végzi. 1946 májusáig több helyen is teljesített szolgálatot magyar katonák és hadifoglyok között. A magyar hadifogoly-elbocsátások idején, 1946 májusában visszatért Hamburgba. Hivatalos megbízását, egyben kápláni kinevezését a területileg illetékes püspöktől 1947-ben kapta meg, s azóta dolgozik hívei őszinte szeretetétől övezve. Résztvett az 1956-os forradalom magyar menekülteinek fogadásában és személyesen gondoskodott mintegy ezer menekült sorsáról, elhelyezéséről. A Hamburgban élő Magyarok Egyesületével szorosán együttműködve ápolja, segíti továbbra is a haza iránti szeretet ébrentartását. Csak magában Hamburgban kb. 2500 magyar katolikust tart nyilván az egyházi statisztika. Ennek a nagyvárosnak és környékének papi ellátása, — ideértve a gyakori családlátogatásokat is — meghaladja egy ember teherbíró képességét. Czódor István lelkészi munkájához, a felgyülemlett feladatok elvégzésében eddig két oltártestvérétől kapott támogatást: Czinder Lajostól, aki 1979-ben hunyt el, majd a Párizsból idetelepült Bárány Józseftől. István atya hálával és megbecsüléssel emlékezik az elhunyt paptestvére és elismeréssel szól az utána érkező Bárány atyáról, aki — hála Istennek — szintén megtalálta helyét a hamburgi közösségben.

Szomorúan beszél viszont arról az inkább újkeletűnek mondható jelenségről, ami a miselátogatók számának csökkenő tendenciájában figyelhető meg. Hamburgban havonta egy misét mondanak, de ezeken is sokat zsugorodott a hívek száma. Hetven-nyolcvan személy megjelenésére lehet általában számítani és különlegesebb ünnepekkor éri el a lát-

szám a kilencven-száz főt.

Czódor atya lelki gondozásába vette a börtönbe került vagy vizsgálati fogságban lévő magyarokat. Pártfogoltjait rendszeresen látogatta, csomagot, levelet vitt be számukra, s főképpen pedig vigaszt, hogy megváltoztathassák addigi elhibázott életüket. Kiel és környékén tett látogatásai alkalmával súlyt fektetett az ismeretterjesztésre, az egyetemistákkal való kapcsolatok kiépítésére és a magyarok egymásközötti koordinációjára, aminek sokan látták hasznát, amikor általuk addig nem ismert hittestvérükhöz fordulhattak ügyes-bajos dolgaikkal.

A közösséggé formálódás, az együvé tartozás Magyarországon kívül csak az egyház aktív jelenlétével valósulhat meg. A krisztusi és a haza iránti szolgálattal így képes mind a léleknek, mind a testnek hasznára válni. Csak remélni tudjuk, hogy a Hamburg- és környékén élő magyaroknál tapasztalt eredmények Czódor István után sem veszítenek értékükből, s a katolikus magyarság törekedni fog arra, hogy nyelvünk, ösztönszerkezeti tudatunk megmaradjon.

Szép Zoltán

Engesztelő gyászmise Münchenben

A nemzeti gyászünnepen, a budapesti temetés napján, június 16-án, München katolikus magyarsága a *Damenstift templomban* rőtta le kegyeletét Nagy Imre, az 56-os októberi forradalom miniszterelnöke és mártírtársai emléke előtt. A rendes munkanap ellenére is zsúfolásig megtelt templomban, paptestvéreivel együtt, dr. Cserhádi Ferenc plébános mutatta be az engesztelő szentmisét. Megindító szentbeszédéből idézünk itt néhány szép gondolatot:

„Nekünk ma elsősorban lelki békére, nemzeti megbékélésre van szükségünk ahhoz, hogy komolyan elkezdhesük a múlt romjainak eltakarítását és hozzáláthassunk csödbe vezetett hazánk újjáépítéséhez. Mi magyarok, nemes keresztény erkölcsi érzékünk tudatában, sohasem engedhetjük meg magunknak, semmiféle körülmények között, a jogtalan és barbár bosszút, sem belső, sem külső ellenségeinkkel szemben. Szent István keresztény öröksége nem erre tanít bennünket. Minket Jézus Krisztus ismeretere, Isten és emberszeretetre tanított, hitre, melyben egyedül Istené az ítélet. Ezért a mai estén, az emlékezésen és kiengesztelésen túl, imádkozni is szeretnénk, imádkozni az 1956-os szabadságharc hősi halottaiért, de ellenségeinkért, népünk félrevezetett vagy félrekényszerített fiaierért és a parancsszóra betolakodó eselést idegen katonákért is. Bennünket elsősorban nem politikai megfontolások vezettek ide a templomba, hanem ez az imádság és az a hívő meggyőződés, hogy végeredményben Isten a népek igazgatója s tőle származik az üdvösség. (...) Népünk évezredes gyökere a kereszténység, az az ősi gyökér, amelyet napjainkban feltétlenül körül kell ásnunk, újra élővé kell tennünk, öntöznünk és dédelgetnünk kell. Újra fel kell fedoznunk a keresztény értékeket, boldogulásunk zálogát, ha nem akarunk visszasüllyedni a barbárságba és fel akarunk zárkózni a nyugati keresztény világ országainak demokratikus táborába. (...) Reményünk csakis egy keresztény Európa lehet”. — Az ünnepies gyászmise a magyar *Himnusz* hangjaival ért véget. (—)

Az Egyház szerepe a kibontakozásban

„Fel kell számolni a hazugságok világát” címmel a Magyar Nemzet május 5-i száma interjút közöl, amelynek során Szennay András pannonhalmi főapát válaszol a riporter kérdéseire. Ebből az egész oldalt kitevő interjúból közöljük az alábbiakban a befejező részt.

Kérdés: Mi a véleménye az ország jelenlegi helyzetéről, a végbement változásokról és a bontakozó törekvésekről?

— Remélem, hogy a napjainkban megélt változások nem a súlyos gazdasági helyzet által kikényszerített jelenségek. Mert, ha ezek a változások nem a dolgok korrekt végiggondolásából fakadnak, akkor országunk a teljes csőd felé megy. Ma még milliányi ember fejelemzetten dolgozik és vár. De ha tartósan visszaélnék türelmével, az lelkiismeretlen játék a poklok tűzével. Minderre gondolva nagy feladatok várnak a vallási közösségekre, az egyházra. Most már nem mozgalmi béketüntetésre van szükségünk, hanem megélt toleranciára, az önfegyelmet és lelki értékeket magas szinten gyakorló, valóban keresztény, valóban hívő emberekre.

— A romlás széles tömegeket ért el, rengeteg embert tett korrumpált. Ideológia és hatalom oly mértékben összefonódott, melyre egész történelmünkben nem akadt példa. Fel kell számolni a szemrebben nélküli hazugságok világát. A rosszat büntetni, a jót jutalmazni kell. És azt ne egy pártos szemlélet határozza meg, hogy mi a jó, és mi a rossz. Tisztelni kell azokat, akik áldozatokat vállalnak, akik önzetlenül szolgálnak másokat. Nagyobb megbecsülést kell adni a családnak. Az egyháznak fontos szerepe: missziós munkát kell végezni abban az értelemben, hogy keresztény hitünk egy nehéz, küzdelmes földi életnek is értelmet ad. Sajátos feladata a bencés rendnek: Pannonhalma igazodási pont lehet az idejövő diákok, szüleik, zarándokok számára. Szeretnénk megteremteni a lehetőségét annak, hogy minél több ember találjon helyet Pannonhalmán a tervezett lelki gyakorlatos házban az elmélyülésre.

Kérdés: Hiszi-e, hogy a jelenlegi politikai, gazdasági, erkölcsi krízisből van kiút?

— Csak akkor, ha minél erősebb lesz a nemzeti összefogás. Ha az emberi értékek megbecsülése, a tiszta erkölcs iránti vágy új értékrendet stabilizál. Természetesen én azt mondom: evangéliumi értékrendet.

Kérdés: Mit lehet a kibontakozásban az egyház szerepe?

— Nem hiszem, hogy az egyháznak a mai helyzetben politikai programmal kellene előállnia. Igazi feladatunk: az evangélium szellemével közéletünket át-

ítetni. Ez nem térítómunka, ez még csak a humánium szintjén mozog. De nem szeretnék újra arról a szocialista humanizmusról hallani, mely szinte mindig csak frázis volt, melynek sem a szociális gondolkodáshoz, sem a humanizmushoz nem volt köze.

— Kiút tehát van (vagy lenne?), egy valóban emberközpontú társadalom, ahol nem a kevesek hatalma, nem a be nem fogadott, kívülről kényszerített ideológia fontos. Mindez annyit is jelent, hogy nem szabad elmosni senki felelősségét. Sokan tartoznak felelősséggel; ez nem számonkérőszék munkája, hanem a lelkiismereté. Ha valaki eljut annak felismeréséig, hogy hibázott, az vonuljon vissza, mivel népe, hazája, saját lelkiismerete és az én szemléletem szerint Isten előtt is felelős a tetteiért.

Kérdés: Mi lesz a hit és az egyház szerepe a hitetlenségre, felelőtlenégre szokott országban? Hogyan képzei el a jövőben az állam és az egyház kapcsolatát?

— Erről már régebben, ismételtelen azt mondtam: törvényeink szerint az állam és az egyház szét van választva. Ez annyit jelent, hogy független egyház legyen egy független államban. Nem örülök a készülő vallási törvénynek. Ha az alkotmány megbízható, nincs szükség külön törvényre.

— Az egyháznak minden történelmi helyzetben volt és lesz felelőssége. Ints, kérj, feddj — sajátos értelemben prófétai megnyilatkozás, mely figyelmezteti a hatalmon levőt, hogy nem mindenható. Prófétai a feladatunk a figyelmeztetés kritikai értelmében is: figyelmeztetnünk kell a törvényre, az emberre — ez ugyanaz, mint a reménység és a vigasztalás ébresztése.

— Népünk mindig Istenéhez, hazájához ragaszkodó volt. Ezt a ragaszkodást nem lehet belőle kiölni. Életszerűvé kell válnunk a realitások talaján maradván és nem divatáramlatok szűzlyába szegődve. Az élet annyit is jelent, hogy nem úszunk az árral. Az embernek meg kell őriznie saját munkásságát. Nem szolgának születünk és helytelenítjük, ha az embert bárhol is kiszolgáltatásra akarnák felhasználni, akár egy csoport, akár egy párt vagy egy állam kiszolgáltatására. Nem vitás, Jézus Krisztus azért jött közé, hogy szolgáljon, hogy szolgálja az embert. Mi ezt a szolgálatot vállaljuk készséggel, népünk, nemzetünk, államunk iránt.

— Nem előjogokat kívánunk, hanem a teljes lehetőségét annak, hogy hirdessük az evangéliumot. Nem keresztény kurzusra számítok. Tudomásul veszem környezetem valóságát. Nekünk az adott helyzetben kell küldetésünket végeznünk, itt és most kell közelebb kerülnünk az emberekhez. Ehhez ugyanolyan jogunk van, mint bármelyik pártnak, fórumnak, szervezetnek. Nem akarnám okvetlenül siettetni az eseményeket. De elvben — és ez lenne befejező gondolatom — szeretném leszögezni: az államnak az egyházakkal, keresztény közösségekkel, vallási közösségekkel létrejövő, reális dialógusa nélkül, ahol egyenlő felek ülnek asztalhoz, s végznek a köz javára munkát, nemcsak egyházpolitikánk lesz félrecsúszott továbbra is, hanem ingoványos talajra jut egész belpolitikánk és társadalmi életünk is. ■

„Halottról igazat vagy semmit”

AZ ÁLLAMI EGYHÁZÜGYI HIVATALRÓL ÁLARC NÉLKÜL

Ugyancsak a „Magyar Nemzet”-ből vettük át az alábbi cikket. A lap május 20-i száma Bálint B. András tollából nagyobb írást közölt a nemrégiben még „teljhatalmú”, azóta dicstelenül kimúlt intézmény, az Állami Egyházügyi Hivatal évtizedeken át tartó működéséről. E bátorhangú, a tényeket névén nevező, kritikus írást kevés rövidítéssel (jelezzük a helyet) adjuk itt közre. A kiemelések is az eredetiből valók.

Le mondott egy államtitkár. Ebben jószereivel semmi meglepő nincs, hisz manapság a miniszterek és kabinettárok is oly sűrűn jönnek és mennek, mint a pincérek az étterem s a konyha közötti lengőajtón. Ennek a főtisztviselőnek a távozása mégis váratlanul ért sokakat, mert olyan kövületnek számított ő, amely annál érdekesebb, minél régebbi. S bár a kemény, sztálinista ásványmaradványok ma sem számítanak ritkaságnak mifelénk, úgy tűnt, ez a darab kimozdíthatatlan a földből.

Az államegyházi hivatal elnökéről szólok, s arról a szervről, amely hamarosan megszűnik. Szándékosan nem írom ki a hatóság teljes és hivatalos nevét, mert az „államegyházi” kifejezés jobban érzékelteti célját és mibenlétét, nevezetesen azt, hogy e kormányzati szerv feladata, fő funkciója négy évtizeden át az volt, hogy rátelepítse a hatalmat az egyházakra, felügyelje, ellenőrizze — magyarul: figyelje és regulázza — a különböző felekezetek működését. Ennek a regulának tudható be, hogy a magyar egyházak az elmúlt negyven évben képtelenek voltak kibontakoztatni humanitárius, közművelődési, szociális tevékenységüket — annak a merev fel fogásnak a jegyében, hogy a szocializmusban a vallás, mint hamis tudat fokozatosan elhal, fordított arányban azaz, ahogy az emberek elsajátítják az úgymond egyetlen tudományos világnézetet, a dialektikus materializmust.

A készülő vallásügyi törvénynek biztosítania kell, hogy az állam mindenfajta beavatkozástól tartózkodjék az egyházak belső ügyeit illetően — hangzott el a Hazafias Népfrent elnöksége és az egyházi vezetők e heti tanácskozásán. Semmi és senki nem sértheti a hitközösségek szuverenitását, aktusaikhoz nem lesz szükség előzetes állami jóváhagyásra, lelkiismerete ellenére senki nem kényszeríthető fegyverforgásra, abortusz végzésére, az ateista tanok elsajátítására.

Szabadító szavak. Mert ki kell mondanunk végre: az államegyházi hivatal fennállása óta, szeparáció ide vagy oda, sokkal jobban összefonódott az állam az egyházakkal, mint valaha is a magyar történelemben. A felekezetek minden lényegi lépését az ÁEH-nak kellett előzetesen engedélyeznie. A megfélemlítés légkörében elsorvadt, majd megszűnt az iskolai hitoktatás, és a templomi is csak az utóbbi években kezdett éledezni. Nemcsak a Rákosi-korban csuktak le papokat hivatásuk lelkiismeretes gyakorlásáért — például a rendszeres ifjúsági munkáért —, hanem még jóval később is. A felvilágosult abszolutizmusnak persze már nem felelt meg a börtön, mint fenyítő eszköz, helyette nevelőintézkedéseket foganatosított: útlelmegvonást, áthelyezést, szilenciumot — immár az államegyházügy jóváhagyásával kinevezett főpapok révén. Ördögi terv volt ez is, mint annyi minden ebben az aufklárista szocializmusban; ne a pártállam avatkozzék a papíron független egyházak belügyeibe, tegyenek rendet az államhoz mindenben hű lelképásztorok. Szítsanak rendet a békepapok! A rendcsinálás eredményeként megszűnt az egyházi lapok autonómiaja, a könyvkiadóknak minden esz-

tendőben be kellett mutatniuk terveiket a magas hivatalnak — cenzurálásra. Nem véletlen, hogy a mostani demokratizálás éppen a felekezeti újságokat hatja át legkevésbé.

Eveket a járom a katolikus és protestáns egyházak istentiszteleteit, bibliaóráit, gyülekezeti alkalmait, beszélgetek lelkészekkel, diakonusokkal, presbiterekkel, egyszerű hívőkkel. Szinte tapintható az a félelem, amely a vallásos embereket még hitük gyakorlása közben is eltölti. Minden apró mozdulásukban ott a tétovázás és a kérdés: mit szólnak ehhez odafönt? (...)

Persze ellenvethetik némelyek: *van-nak eredmények.* Megegyezés született a Vatikán és a magyar kormány között, bár ebben soha nem tapasztalt módon kiszélesült az állami főkegyúri jog; szó van új szerzetesrendek és iskolák engedélyezéséről; zöld utat kapott a református ifjúság egyleti szerveződése; levezető teológiai képzés indult világiak számára; rövidesen megvalósul az alternatív szolgálat mindazoknak, akik lelkiismereti okokból nem kívánják fegyvert ragadni. De állítom: mindez a poszt-sztálinista párt- és államegyházi bürokrácia ellenére...

A szétzilálás dacára még mindig meglepően magas a hívők száma hazánkban. A különböző reprezentatív felmérések a népesség 40—50 százalékáról állítják, hogy valamilyen módon hisz Istenben és a túlvilágban, s 14—15 százalékra teszik azok arányát, akik rendszeresen, szinte minden vasárnap járnak templomba, szentségekhez járulnak, hívő életet élnek. Ez testvérek közt is másfél millió ember. Amint hamis volt a két háború között, a népegyház korában az egységes keresztény Magyarország mítosza, ugyanúgy hazugnak bizonyult annak sulykolása, hogy most már jóformán csak az öregek, az elmaradott, iskolázatlan emberek között van foganatja Isten szavának. A nyolcvanas években szabályszerű emelkedés érhető tetten, éspedig épp a magasan kvalifikált értelmiségiek és a fiatalok körében. Kiábrándultak a kötelező marxista szólamokból az elmélet és a gyakorlat közt tátongó szakadék láttán, s visszatértek ahhoz a forráshoz, amelyből minden európai kultúra táplálkozik: a kereszténységhez. (...)

Pünkösdi ünnepünk: a lélek és a tisztulás ünnepe. Meg kell tisztítani emberi-intézményi viszonyainkat is a ráakódott sok évtizedes bűntől, mocsoktól. Az egyházakon belül is, persze. Mert félreértés ne essék, az államegyház helyett én nem egyházállamot kívánok. Isten ments tőle! Csak az értékek tudomásulvételére szeretnék figyelmeztetni, a többszínűség elismerésére, a választási jog szabadságára. S ehhez nincs szükség főhatóságra az állam és az egyházak között, csupán egy, a közös teendőket elvégző szerény testületre. Arra, hogy a készülő egyházügyi törvény a vallás valóban szabad gyakorlását biztosítsa, kellő jogi garanciákkal, s ha ezt valamely hivatal, közintézmény vagy személy akadályozná, sújtson le rá a törvény szigora.

Amint eddig a törvénytelenység sújtott. Az egyházakra. ■

JUHÁSZ GYULA (1883—1937):

A T Á P A I K R I S Z T U S

*Az országútján függ s a földre néz,
Arcán szelíd mosoly a szenvedés.*

*A falu népét nézi csöndesen,
Amint ballagva munkából megyen.*

*Az ősi népet, mely az ősi föld
Zsellére csak és várja az időt,*

*Mikor saját portáján úr leszen,
Mikor az élet néki is terem.*

*A magyar Krisztus, a falusi szent
Hiszen nekik is megváltást izent.*

*Olyan testvéri áldással tekint
Feléjük és biztatja híveit.*

*Feje fölött a nyárfa is magyar,
A fecske is és egy a zivatar,*

*Mely őt paskolja s a falut veri
És folyton buzgó őt szent sebei*

*Nem a magyarság sorsát hirdetik?
És ki segít már, ha ő nem segít?*

Helyünk e hazában

KERESZTÉNY FELELŐSSÉG A MAI MAGYAR TÁRSADALOMBAN
ÉS AZ ERDÉLYI MENEKÜLTEK

Az egyre mozgalmasabb magyarországi közélet egyik sajátossága, hogy az események elsősorban Budapestre és néhány vidéki városra korlátozódnak. A társadalom széles rétegeinek magatartását az egyre növekvő napi gondok sora és a lassan oldódó félelem határozza meg. Különösen a keresztény hitük és vallási meggyőződésük miatt súlyos hátrányokat szenvedők lelke mélyén él változatlan tartózkodás a bontakozó demokratikus közélet hitele iránt. Ennek oldására irányul a Teológia című negyedévi folyóirat idei második számának csaknem valamennyi tanulmánya. Ezekből idézünk.

A gondolatsort a Teológia főszerkesztője, Szennay András, pannonhalmi főapát nyitja meg „Helyünk e hazában” című bevezető írásában. Véleményét összefoglalva így érvel:

Mi, katolikus keresztények csakis akkor járhatunk-kelhetünk, dolgozhatunk, élhetünk jó lelkiismerettel e hazában, ha egyrészt kivesszük részünket a közös, felelős, jövőnköt építő munkából, másrészt megköveteljük, hogy ehhez a munkához az élet minden területén meg is adják a jogot a rátermeteknek, a keresztény felelősségtudatból és a szükséges hozzáértés birtokában a legjobbat nyújtani kívánóknak még a politikai és a gazdasági vezetésben is.

A világiak hitből fakadó szolgálatáról ír Lukács László, piarista szerzetes tanár, a Vigilia főszerkesztője. Ismerteti a II. Vatikáni Zsinatnak a laikusok hivatásáról szóló tanítását, s a sajátos magyarországi helyzetre utalva ezt kérdezi:

Hogyan lehet megteremteni a keresztény részvételt egy szekularizált világban, ahol nemcsak a gazdasági-társadalmi élet liberalizált, hanem az értékek és az értéktelenségek is szabadpiaci versengésben kínálják magukat? ... Hazánkban négy évtizedes benuulás után most tanuljuk újra a demokráciát, az egyenrangúak között folyó igazi, türelmes párbeszédet, az erőszak helyett a higgadt érvelést, a különböző nézetűek összefogását a közös, jó célokért. Ebbe a tanulási folyamatba nekünk, keresztényeknek is be kell kapcsolódnunk a II. Vatikáni Zsinat szellemében. Csodálatos kihívás ez számunkra, Isten kegyelmi órája: Krisztusi küldetés-tudattal vállalnunk felelősséget a világért, hazánkért.

A katolikusok közéleti szerepével foglalkozó Bittsánsky Géza, a Nagycsaládosok Országos Szövetségének alelnöke és a Márton Áron Társaság elnökségi tagja szerint:

A magyar társadalom kísérletező társadalom. Esély van arra, hogy az egyház szociális tanítása (is) érvényesüljön. Rajtunk (is) múlik, hogy így lesz-e? Tudjuk-e értékeinket közvetíteni? Fel vagyunk-e rá készülve. Váratlan aktualitást kapott a Sollicitudo Rei Socialis enciklika, amelyik a liberális kapitalizmust a marxista kollektívizmussal együtt uta-

Ki volt Ijjas Antal?

Legutóbbi számunkban elhunyt alkalomból megemlékeztünk Ijjas József pápai trónálló, kiérdemesült kalocsai érsekről. Sajnos, a keresztnevét hibásan közöltük. Ijjas Antalt írtunk, aki tudvalevően ismert katolikus író és újságíró volt. Szentgotthárdon született 1906-ban és számtalan sikeres regénye, valamint elbeszéléskötete látott napvilágot. 1980-ban halt meg. Az elírásért olvasóink elnézését kérjük.

sítja el. Tisztában vagyunk-e azzal, hogy mit nem szeretnénk az egyikből és a másiktól átvenni? De tudjuk-e legfőképp, hogy mit akarunk megőrizni, mit szeretnénk, a feltételeket is figyelembe véve, egyes konkrét vonatkozásokban megvalósulva látni? Megannyi kérdés, és nem hagyhatók válasz nélkül.

A Teológia „Körkép” című rovatának írásai közül kiemeljük Pomogáts Béla irodalomtörténész „Psalmus Hungaricus” című tanulmányát az erdélyi magyarság és a menekültek helyzetéről. A szerző többek között ezeket írja:

A magyar kulturális intézmények működésének korlátozása, a nemzeti nyelvű oktatás radikális háttérbe szorítása, az erdélyi magyarság ősi településeinek lerombolása, kulturális gyökereik kitépése és a vallásszabadság folyamatos megsértése rendkívül súlyos helyzetet hoztak létre. Románia magyar kisebbsége, amely a hivatalos népszámlálási adatok szerint 1,7 millió, az egyházi anyakönyvek, illetve a romániai népszaporodás adatainak figyelembevételével valószínűleg 2 millió főre tehető, mára idegennek érzi magát ősei földjén, bizonytalannak látja jövőjét, teljes mértékben ki van szolgáltatva a román nacionalizmus, a Ceausescu-féle sztálinista diktatúra és az erőszakos asszimilációs politika kíméletlen következményeinek. Valójában ez a reménytelen helyzet okozza azt, hogy az erdélyi magyarság tömegesen hagyja el szülőföldjét, hogy Magyarországon vagy szerte a nagyvilágban keressen magának új hazát.

A nyolcvanas évek végén, különösen 1988-tól nagymértékben megnövekedett az áttelepülők száma, ezek most már nem egyszerűen átköltözők, hanem a szó igazi értelmében is menekülők, akik az üldöztetés, a jogfosztottság és a teljes létbizonytalanság elől kelnek át a határon: gyakran turistaútlevelel a zsebükben, ám mind többen gyalogosan, bujkálva, vállalva a felfedezést, a súlyos megtorlást, esetleg azt, hogy a módszeresen elvadított határőrök golyói végezzenek velük. (...)

Békés időben, legalábbis Európában szokatlanok a hasonló tömeges exodusok, és rendkívüli a kisebbségi népeknek, kultúráknak és egyházaknak az az elnyomása, amely az erdélyi magyarság mai menekülését kikényszerítette. Éppen ezért a magyar társadalomnak, a világon szétszóródásban élő magyarságnak és a magyar egyházaknak, így a magyar katolikusoknak felelősségtől áthatott szolidaritást kell tanúsítaniok az erdélyi menekültek iránt, nemcsak a magyarok, hanem a németek és románok iránt is. Ez a szolidaritás igen változatos módokon érvényesülhet. (...) Sok tennivalónk van, s hadd hivatkozzam arra, hogy tevékenységünk értelmét nemcsak az erdélyi menekültek és nemcsak az Erdélyben élő magyarok támogatásának kötelessége szabja meg. Az erdélyi magyarság és a többi erdélyi nép alapvető emberi jogainak védelme az oly sok történelmi hajótörést szenvedett közép- és kelet-európai nemzeti megbékélést is szolgálja, s a régió népei közötti együttműködést segíti elő. Azt a Ceausescu-féle elnyomás alatt sínylődő román népnek is meg kell értenie, hogy az igazi magyar-román megbékélést csakis az erdélyi magyarság politikai és jogi biztonsága alapozhatja meg. Éppen ezért kereshetünk kell a megértést azokkal a ro-

Ősbemutató Kastlban a pünkösdi misén

INTERJÚ ZSONGOR KÁLMÁNNAL, A MAGYAR GIMNÁZIUM ZENETANÁRAVAL

A hagyományos ballagási program Kastlban a szokásos módon zajlott le pünkösdi vasárnap: a búcsú-beszédek után szentmise, délután kultúrnap, színjátás, néptánc, este a Szülői tanács által rendezett bál. Az ambergi és neu-marketi napi sajtó mindezekről képes beszámolókat közölt. E cikkek főleg dr. Ritter Márton igazgató búcsú-beszédeivel foglalkoztak.

Mi az alábbi interjúval egy pozitív jelenségre akarjuk felhívni a figyelmet: a szentmise alatt elhangzott az intézet énekkarának tolmácsolásában egy ősbemutató, Zsongor Kálmán „Pünkösdi misé”-je. A szerzővel folytatott beszélgetésünkben az alábbiakat közöljük:

Szerk.: Zsongor Kálmánt, 1972 óta, mint a kastli gimnázium kórusvezető zenetanárát ismerjük. Szuggesztív interpretáló képességét színpadi és templomi szerepléseivel már számtalanszor bebizonyította. Mi készíted téged, egy alapjában véve interpretáló egyéniséget, kreatív alkotó munkára?

Zs. K.: Mint egyházzenesz régóta foglalkozom a magyar musica sacra helyzetével. E sokrétű témából csak egyet ragadok ki: a mise állandó részeinek (Kyrie, Gloria, Sanctus és Agnus Dei) megzenésített változásait. A II. vatikáni zsinat előtt az általános gyakorlat szerint az éppen kiválasztott miseének megfelelő versszakait énekeltük a Gloria és Sanctus helyett. (A Kyrie-t és Agnus Deit a pap imádkozva mondta.) Az új előírás az eredeti liturgikus szöveg éneklését teszi kötelezővé. Latin énekelhető anyag addig is volt bőven. A nemzeti nyelvekre lefordított liturgikus szöveg megzenésítései a 60-as évek közepétől kezdődtek. Ekkor írta P. Szigeti Kilián, bencés egyházzenesz, első magyar mise-ordináriumát. Azóta is ezt éneklük otthon is, az emigrációban is. Szigeti második miséjét, ami sikerültebb az elsőnél, alig ismerik. Ami ebben a műfajban még hallható, az igen kevés. Werner Alajos „Mercedes-misé”-jére célok és Kodály Zoltán 1966-ban írt „Magyar misé”-jére.

Elhatároztam tehát, hogy korlátozott lehetőségeim ellenére, elindítok egy „ordinárium-kultuszt”. Ha tréfára akarnám fordítani a dolgot, azt mondhatnám, még mielőtt valaki a misére-nem-járását így indokolná: „Unalmas mindig ugyanazt énekelni, illetve hallgatni”. Misémel szeretnék példát adni arra, hogy lehet e liturgikus szövegeket más dallamokra is énekelni. Más szóval: ily módon akarom felkelteni az édeklődést a sok szép megkomponált magyar mise-ordináriumokra s nem utolsósorban a latin nyelvű gregorián misékre..

Szerk.: A te „Pünkösdi miséd” ismerős dallamokra épül. Megmagyaráznád ezek jelentését, létjogosultságát?

Zs. K.: A Kyrie a közsímet „Az hol én elmegyek” kezdetű, székely melizmatikus dallamra épül. E dal egyházi változata a „Hozsanna” 184/B jelzésű éneke: „Mária, Mária...” Előbbit Kodály, az utóbbit Lajtha László jegyezte fel. Egyébként évtizedek óta ballagási ének gyanánt énekeljük Kastlban. A

mánokkal, akik tiszteletben kívánják tartani a nemzetiségi jogegyenlőséget, és felismerik az elnyomásban rejlő általánosabb veszélyeket. Jó volna, ha a magyar egyházak és a román ortodox egyház is — a közös keresztény felelősség jegyében — párbeszédbe kezdené egymással a magyar-román megértés jövőjéről. Addig is mindent meg kell tennünk azért, hogy legalább a frissen ütött sebek orvoslást is kapjanak, s az a „Psalmus hungaricus”, amely most Erdélyben oly fájdalmasan zeng fel, legalább testvéri együttérzéssel találkozzék itt Magyarországon és szerte a nagyvilágban.

K. Z.

Gloria középső részét szintén ballagási énekre, az ismert „Gaudeamus igitur”-ra illesztettem. A tétel elejét és végét a „Szállj szívünkbe, nagy Isten” pünkösdi misekezdő ének dallamára alkalmaztam. — Kastlban a pünkösdi és a ballagás egy fogalomra olvadt össze. — A Sanctus magyar szövege a „Győzhetetlen én köszöntem” énekre könnyen volt illeszthető. Ez a protestánsoknak is kedvelt éneke. A kurucok vallásos áhítata szól belőle. II. Rákóczi Ferenc kedvelt imádsága volt. Végül az Agnus Dei dallama is Csíkmegyéből való, akár az első, „Az hol én elmegyek”, amelyre a Kyrie szövegét raktam. Ennek eredeti címe: „A virágok vetélkedése”.

Szerk.: A felhasznált dallam idézetek Erdélyből indulnak és Erdélybe érkeznek, mint ahogy gondolataink is — ismert okok miatt — gyakran Erdélyben kalandoznak.

Zs. K.: Az utolsó dal-idézet azonban egyidejűleg Nyugatra is nyúlik. A „virágok vetélkedése” témája ugyanis megtalálható a nyugati népek középkori eredetű zenei és irodalmi emlékei közt. Ez a „véletlen” viszont a nyugati kultúrához való korai csatlakozásunkat bizonyítja. — Összefoglalásképpen felsorolom címszavakban a dallam-idézetekkel történt szándékos utalásokat: pünkösdi — ballagás — Erdély — magyar történelem — öikuménizmus — Európa — Kastl.

Szerk.: Ezen a pünkösdi misén többek között elhangzott még két népének: a „Jöjj el Szentlélek” és a „Boldogaszony anyánk”. A nép egyszerű éneke a refréneknél kiegészült a szoprán és alt különszólamaival. Az újszerű éneklésmód egy impozáns nagy kórusalakította át az egész gyülekezetet. Honnan a nagyszerű ötlet?

Zs. K.: A II. vatikáni Zsinat idevonatkozó javaslatainak, előírásainak gyakorlati megvalósításáról van szó. Azelőtt, s most is legtöbbször, a kórus szerepeltetésével a nép passzív hallgatásra van ítélve a szentmise alatt. A cél viszont: mindenki legyen aktív résztvevője a liturgiának. Ezt főleg kétféle módon lehet elérni. Az egyik lehetőség: a misekezdő ének első versét mindenki éneklje egyszerűen, a második verset csak a kórus többszólamban. Erre a gyakorlatra biztat Kodály Zoltán már az 1935-ben komponált „Harmatozások” kezdetű adventi énekével is. Így kezdtük mi is a pünkösdi szentmisénket. Együtt énekeltek az említett „Szállj szívünkbe, nagy Isten” ének első versét. Ezt követte azonnal a 2. vers, Harmat Artúr feldolgozásában, amelyet csak az énekkar énekel. — A másik lehetőség: a népénekeket kísérő orgonaakkordokból egy-, két-, három plusz énekkari szólamot lehet összeállítani, amelyek a fődallamot — amit a nép énekel — mintegy átölelik, körülölelik. E megoldásra elsősorban refrénes énekek szinte kínálják magukat.

Szerk.: A kísérlet sikerült. További munkához minden jót kívánunk.

SZAMOSI JÓZSEF:

Virágok a történelemben

Megírta-e már valaki: milyen történelmi szerepet játszottak a virágok az emberiség életében? Meg aztán: ki vette számba, hányszor használták nemtelen politikai agitáció eszközeként a természet e legkedvesebb ajándékát, hányszor játszódtak le öldöklő, véres események a történelem színpadán egy-egy virágjelkép nevében? Igaz, jut eszembe, ilyen formán a virágoknál jóval nagyobb szerepet kaptak az állatok, közülük is — igen jellemzően — a legvérengzőbbek. Így lett az oroszlán, a saskeselyű, farkas, medve, vaddisznó az erőt, bátorságot szimbolizáló — őseink leggyakrabban választott címer-állata. A keresztény jelképrendszerben viszont magától értetődően a legjámorabb, legszelídebb állatok tűnnek föl. Krisztus első jelképe a katakombák festményein a *hal*, később legáltalánosabb a *bárány* („Isten báránya”). A Szentlélekistent máiglan lebegő fehér *galamb* képében ábrázolják. Tisztelt állat a *szamár* is. Megérdemelten pedig, Jézus életében három nagy esemény: a születés, az egyiptomi menekülés és a jeruzsálemi bevonulás elmaradhatatlan szereplője, ahogyan képzőművészetünk számlálatlan remekművén látható.

Visszatérve a virágokhoz, afelé kutatgatunk: hol, mikor, milyen szerepben kerülnek virágok a történelmi tablóra? És legyünk igazságosak: a virágok leginkább mégis felemelő feladatot kaptak az emberiség életében. Tehát lássuk:

LILIAM

Korán belépett a történelembe. Már az Ószövetségben, Sirák könyvében, „patak partján virágzó lilom” található. Az „Énekek énekében”, az ókor eme költői remeklésében a „völgyek liloma”, a *Lilium convallium* áll előttünk. A fehér lilom, a *Lilium candidum* a keresztény szimbolikában a szeplőtelen fogantatás, a szűzanyaság ismert jelképe. Ezért az „Angyali üdvözlét” képzőművészeti ábrázolásain Gábel arkangyal kezében lilommal köszönti a megrebent Máriát. Egyébként Szűz Mária lábainál is rendszerint lilom áll cserépben, vagy vázában. És a vértanú szűzek,

ERDÉLYI JÓZSEF (1896–1978):

K É K M I A T Y Á N K

Legszébbek a néma imák...
Imádkozik minden virág;
kék imát mond a kék katáng,
kék virága kék Miatyánk.

Gyalogutak, dülök fele
kék katánggal van most tele;
mélyült keréknyomok között
millió kék Miatyánk köszönt.

Ki itt jársz, légy jó emberünk,
s néma imát mondj mivelünk;
tekints némán az égre fel, —
egy pillantást megérdemel.

Szekérkerékkel töretünk
kocsikenőcs a kenetünk,
innen mi el nem mehetünk;
mégis szép a mi életünk.

Mégis vig a mi életünk,
az égre mert felnézhetünk
s néz ránk a Nap, az ég szeme;
nyitott szemünk felnéz bele.

Minden tövön száz kék katáng
mondja némán hogy „Mi Atyánk”,
s hervad hamar és boldogan,
benne mert új élet fogan.

Mert küllökkel bár töretünk,
kocsikenőcs a kenetünk:
míg az égre felnézhetünk,
örök élet az életünk.

szentek attribútuma a pálmaág mellett gyakran a lilom.

Amikor a lovagkor divatba hozta a nemzeti és családi címereket, lovagi jelvényeket, ezeken a virágok is helyet kapnak. A francia Anjouk családi jelvénye: stilizált *aranylilom kék mezőben*. De a Bourbonok és persze a magyar Anjouk mindenütt használják: pénzeken, pecséteken, épületeken, dísz tárgyakon, díszruhákban. Az úgynevezett magyar Anjou-címer jobboldalát kék mezőben aranylilomok, baloldalát az Árpád-sávok töltik ki.

Firenze város címerében viszont *piros lilom* látható. — És az egész világ ismeri a *cserkészlilomot*.

PIROS RÓZSA – FEHÉR RÓZSA

A rózsakultusz régi keletű. A rómaiak szertartásosan ülték meg a rózsavirágzás ünnepét, ez volt az ő tavaszi ünnepük. Vergilius megénekelte „*a kétszer nyíló paestumi rózsákat*” (Aeneis VI. ének). Azóta Paestumban a Poseidon templom mellett állandóan piros rózsák virulnak. Szűz Mária egyik legszebb költői szimbóluma a *rosa mistica*, a „titkosértelmű rózsá”.

Rózsától kapta nevét a legmagasabb pápai kitüntetés, az *Aranyrózsa*. Azt mondják, még IX. Leó pápa (1049–1054) alapította és csak fejedelmi személyek kaphatták meg. Királyaink közül Nagy Lajost tüntette ki Aranyrózsával VI. Kelemen, a tudós, pompakedvelő avignoni pápa 1348-ban. Jóval később Ferenc József felesége, „a mi Erzsébet királynénk” nyerte el az Aranyrózsát.

Ki emlékszik még az iskolában tanult „*rózsaháborúra*”? — Bizony, lexikonokban kell utána nézni, ha az angol történelem összekuszált eseményei között valamelyest eligazodni akarunk. Nos, ez a háború az angol trónért dúlt 30 éven keresztül (1455–1485), váltakozó hadiszerencsével. „*Rózsaháborúnak*” ismeri a történetírás, mert az egyik háborús fél, az éppen uralmon lévő Lancaster Ház címerében piros rózsá-, a szembenálló s a trónra igényt támasztó York Ház jelvénye a fehér rózsá volt. Különböző esetekben más-más is megtörtént, egyik háborús fél sem győzött. A yorki III. Richárd elcsúszott a harcban s végül a Tudor Házból való VII. Henrik foglalta el a trónt.

Fehér rózsával kapcsolatos legújabbkori történelmünk egyik tragikus, dermesztő epizódja. Az a titkos diákösszeesküvés, amely a müncheni Egyetemen a hitleri terroruralom ellen szerveződött, *Weisse Rose* (= *Fehér Rózsá*) fedőnéven szervezkedett és terjesztette ellenállásra buzdító röplapjait, amíg a Gestapo a mozgalom vezetőit, a Scholl-testvéreket, 1943. február 18-án, az Egyetem épületében letartóztatta. Hans Scholl 25 éves orvostanhallgatót és testvérét, a 22 éves Sofie-t (ő biológiát tanult) négy nap múlva Berlinben kivégezték. A Fehér Rózsá mozgalom „szellemi atyját”, Kurt Huber professzort (svájci zenetudós és filozófus) ugyancsak elfogták, a náci népbíróság (*Volksgerichtshof*) halálra ítélte és július 13-án, Münchenben őt is kivégezték.

KÖZÖNSÉGESEN: LÓHERE

Történelmi múltja a kereszténység hódító századaiba visz minket. Még Szent Patrikkal, az írek térítő apostolával tör-

tént, hogy miután — a legenda szerint — hasztalan magyarázta a Szentháromság misztériumát, hallgatósága, a nép sehogysem tudta fölfogni, a térítő szent fölemelt egy lóherét és azon mutatta be: hogyan lehet valami *három és mégis egy*. Ezért állt Írország régi címerében a zöld here-levelel.

Középkori fűvészkönyvekben a here neve *Herba trinitatis*, azaz „Háromságfüve”. Csakugyan, olyan ez a kis növény, mintha három szív a csúcsával forrott volna egyé. Nem véletlen hát, hogy a számtalan hármastevelű növény közül miért épp a herefajták kapták Linnétől a *Trifolium*, azaz „Hármaslevél” családnevet. És szinte természetes, hogy ez lett a Szentháromság egyik legelső jelképe. Régi festményeken ezért gyakran látható, pl. az esztergomi Keresztény Múzeumban levő „Krisztus az Olajfák hegyén” c. festményen (1506), a magyar *M. S. mester* remekművén, az alvó apostol lábánál. Hasonló indítékből került a kép jobb alsó sarkába az ugyancsak hármastevelű, virágzó földi-eper.

HAVASI GYOPÁR

Az alpesi flóra királynője. Kopár sziklákon, szédítő csúcsok közelében, párnyi talajon, sziklarésekbe kapaszkodik. Nem volt mindig így. A monda szerint valamikor a szelíd völgyekben élt, de a hegyek tündérének annyira megtetszett, hogy meleg, bolyhos, fehér ruhába öltöztette és fölvitte magához a zord sziklás bércek közé. Azóta van ott a hazája.

Az Osztrák-Magyar Monarchiában s az alpesi országokban a havasi gyopár a hegyivadások jelvénye. (Érdemes megemlíteni, hogy a „gyopár” szó ősi szavunk. Mint személynév már egy 14. századi oklevélben előfordul.)

BABÉR ÉS BOROSTYÁN

A görög mitológiában Apollón (latin nevén Apollo), a költészet és zene istene homlokát ékesíti a *babérkoszorú*. De már a rómaiaknál is a hadi dicsőség, a győzelem jelképe. Amikor a római katonák visszatértek a háborúból, babérlevéllel mosta le fegyveréről a vért, így engesztelte az isteneket. Kezdetben csak császárok homlokát illették babérkoszorúval: Julius Caesart vagy Augustust nélküle talán elképzelni sem lehet. Később azonban a győztes hadvezérek is elnyerték a babért, latin szóval a *laurust*.

A középkorban vált szokássá, hogy nagy költőket ünnepélyes formák között „koszorús költővé” koronáztak, babérlevelekből font koszorúval, mint Petrarcat vagy Dantét. Nálunk ilyen szokás nem honosodott meg. Az egyetlen, akit „koszorús költő”-ként tisztelhetünk, Vörösmarty Mihály. Persze nem hivatalosan és babérkoszorú nélkül. Zrínyi meg nagy eposzáinak invokációjában szakít az antik hagyománnyal, a Múzsák homlokára „*nem rothadó zöld laurusból*” fon koronát, lévén az ő műzsája a Szűzanya, akinek koronája már nem babérból, hanem „*menyeyi szent csillagokból*”, meg „*holdból és szép napból*” van kötve.

Babér helyett gyakran látni a hadi dicsőség, de főként a költői hírnév szimbólumaként a *borostyánt*. A milleniumi „Szittyá-induló”-ban a vitézek fejét „borostyán koszorúzza”. Arany Jánoshoz a „Toldi” megjelenésekor írja Petőfi: „*Más csak levelenként kapja a boros-*

tyánt, S neked rögtön egész koszorút kell adni”. Botanikailag a babért és borostyánt határozottan megkülönböztetik. A babér tipikus délszaki örökzöld növény, tudományos neve: *Laurus nobilis*, míg a borostyán nálunk is közönséges: repkényféle kúszónövény, botanikai nevén *Hedera helix*.

RÁKÓCZI HÁRSFÁJA ÉS A TÖBBIEK

A történelemben néhány fa-fajta is említésreméltó helyet kapott. Kanada címerében rozsdavörös juharlevél díszlik, Libanonban természetesen cédrusfa. A tölgyfa, „*melyet az északi szélvész le nem dönt*” (Berszenyi), az erő, a kitartás és helytállás költői jelképe, levele pedig újabbidőkben általában a hősiességé. A világháborúkban esett katonák sírjain, s egyéb hősi emlékeken, szinte mindig ott a rohamisak mellé tűzött tölgyfalevél. Petőfi egyik szép költeményében cserfa leveléből köt koszorút a „*vitéz Lenkey huszárszázadának*”, amely Lengyelországból sietett haza a magyar szabadság kivívására. Nyomot hagyott történelmi tudatunkban a szilvafa is, minthogy a „*hétzilvafás nemes*” fogalommmá vált.

Hazánkban mégis a hársfa dicsekedhet leginkább szép történelmi múlttal. Azzal kezdődik, hogy Mátyás király visegrádi kertjének a hársfa az egyetlen, írásban is megemlézett díszfája. A későbbi századokban, — ahogy erre Takáts Sándor kutatásai fényt derítettek — a 18. századtól kezdve a régi magyar nemesi kúriákhoz hozzá tartoztak a kerti házak, filagóriák, lugasok s ez utóbbiakat előszeretettel képezték ki élő hársfából, addig nyesegetve, hajlítgatva az ágakat, míg a kívánt alakzatot elérték.

Elégé közismert, hogy a Rákócziak — miért, miért nem — különösen is a hársfát kedvelték. Elannyira hozzájuk nőtt, hogyha Magyarországon valahol egy-egy öreg hársfa állt, a helyi hagyomány menten a „Nagyságos fejedelem” szeretett alakjához kapcsolta. Ilyként szerepelnek a zborói hársfák s ilyen „Rákóczi hársfája” áll Balatonakarattyán (*Megvan-e még?*)

Istvánffy Miklós történetíró „*Historiarum de rebus Hungaricis Libri*” c. — csak halála után, 1622-ben, Kölnben megjelent — munkájából vette át Szalay, tőle meg Jókai a történetet, miszerint Izabella királynő, mielőtt elhagyta Erdélyt, a határon „*mégegyszer visszatekintett elveszett országára s egy hársfa derekára felmetszé a nevét s alája e szökat: Sic fata volunt*” (= Így akarta a sors!). Ezt az érzelmes jelenetet öröklítette meg Wágner Sándor festménye, amely a Nemzeti Galériában látható. Mint kisdíák, valahányszor elmékerült a kép, bizony megkönnyeztem a szomorú sorsú királynőt...

MARGARÉTA

A természetbarátok virága, míg a Napraforgó a harcias atomellenes politikai csoportok, környezetvédők és ún. „alternatív-pártok” jelvénye lett.

Mind az elmondottakhoz képest igazán békés, mindenkitől méltán irigyelt szerep jutott a gyöngyvirágnak, a mirtusz- és narancsvirágnak. Ők az elsőáldozók és ifjú házások boldog perceit díszítik. (Folytatjuk)

Amely fának ágai terhesek gyümölcscsel, aláhajlanak; az üres vesszők mennek sudáron.

Pázmány

A készülő vallásügyi törvény irányelveiről

A „Magyar Nemzet” április 20-i száma közölte a készülő új vallásügyi törvény irányelveit. A hosszú cikk, a jelenlegi jogi helyzet ismertetése után, foglalkozik az új törvény céljával, jogi alapelveivel, az egyházakkal és ennek keretében az állam és az egyházak viszonyával. A szöveget tanulmányozva az olvasó örömmel állapítja meg mindenekelőtt a megváltozott hangot, amely az iratot jellemzi. Az irányelvek, amelyeknek az a feladatuk, hogy a készülő törvény szellemét meghatározzák, nem különböznek lényegesen a szabad, demokratikus országokban elfogadott irányelvektől, ahol az állam nem tekint magát minden jog forrásának, hanem törvényeit és jogi rendelkezéseit alkalmazza a tőle függetlenül létező emberi és személyi jogokhoz. Ha az új vallásügyi törvény rendelkezései ezeknek a sérthetetlen jogoknak tudomásulvételéből indulnak ki, tehát nem az eddigi marxista gyakorlatot követik, amely a vallásszabadság jogát állami engedménynek fogja fel, akkor minden remény megvan rá, hogy ez a törvény megfelelően a modern államiság és jogrend követelményeinek. Jelentősnek tartjuk, hogy pl. a vallás szabad gyakorlatának és a lelkiismereti szabadságnak jogát az irányelvek összekapcsolják és e két fogalom pontos meghatározását szükségesnek tartják. Érvényesülni látszik, a Paskai primás által egy évvel ezelőtt, Grósz akkori miniszterelnök elé terjesztett alapelve is, mely az eddigi korlátozás helyett a szabályozást tűzi ki célul, nemkülönben az egyház és állam különválasztásáé, melynek következménye az egyházak teljes autonómiája kell, hogy legyen.

Természetes, hogy alapelvek, irányelvek nem térhetnek ki az állam és egyház közti kapcsolatok minden területére. De éppen ezért fontos, hogy azok a szempontok, amelyeket az irányelvek nem említenek, a törvény előkészítése során figyelembe vétnessenek. Az irányelvek pl. nem tesznek említést a szerzetesrendekről, azok tevékenységéről. Fontos lenne, hogy ezek szabad működését és annak feltételeit a törvény biztosítsa, hatályon kívül helyezve az 1950-ben hozott rendelkezéseket. Nincs szó arról sem, mit jelent a vallásos tanítás szabad terjesztése. Milyen eszközökkel történhetik ez? Rendelkezésre bocsát-e az állam, az ellenőrzése alatt álló tömegtájékoztatási eszközökben megfelelő helyet és adási időt erre a célra? Paskai primás hangsúlyozta egy, a magyar televízióknak adott interjúban ennek szükségességét. Nem történik említés a fegyveres katonai szolgálatot lelkiismereti okokból megtagadók helyzetéről sem, hacsak nem negatív értelemben, feltéve, hogy így kell érteni a 7. alapelvet: „a jog gyakorlása nem terjedhet ki az alkotmányos polgári köteleességek teljesítése alóli mentességre”.

Örvendetes tényként könyvelhetjük el, hogy az alapelvek közt szerepel a szülők döntési joga gyermekeik vallásos nevelése felől, és az egyházakkal foglalkozó részben, olyan eddig tabuként kezelt témák, mint az ifjúságvédelmi intézményekben gondozottak, a katonai szolgálatot teljesítők és a büntetés-végrehajtási intézményekben fogva tartottak vallásgyakorlatának biztosítása.

A kezdet mindenesetre jó, de nem kevésbé fontos, mi lesz belőle. Mert, csak ha „vége jó, jó minden”.

Frank Miklós

NYÍRI TAMÁS (Budapest):

A család sorsa a mai magyar társadalomban

HOGYAN SEGÍTHET AZ EGYHÁZ?

A családok válságának ma már hatalmas irodalma van. A kérdés évek óta foglalkoztatja a szociológusokat, közgazdászokat, szociálpolitikusokat és nem utolsósorban a teológusokat és lelképásztorokat. A következő hasábkon a teológiai tanár szólal meg, Nyíri Tamás a budapesti Hittudományi Akadémia levelező tagozatának igazgatója, aki ezen keresztül is érzékeli a hazai társadalom egyik legsúlyosabb válságjelenségének sokoldalúságát és nem utolsósorban azt a nehéz helyzetet, amelybe az évtizedeken át üldözött és szorongatott egyház került lelképásztori hivatásának teljesítésében.

Többek között a hazai társadalomnak erről a szorongató gondjáról beszélt Nyíri Tamás a Reichenau szigetén rendezett 31. Magyar Pax Romana kongresszuson. Ebből az előadásából közöljük a következő részleteket.

A CSALÁD „VÁLSÁGA”

Társadalmunk egyik legsúlyosabb problémájaként szokás említeni a család „válságát”. A számok csakugyan megdöbbentőek. 1970-ben ezer házasságkötésre 236,4 válás jutott, 1980-ban már 346, 1987-ben pedig 451,8, tehát csaknem minden második házasságkötésre esett egy válás (Baló–Lipovecz: Tények könyve '89, Budapest 1988). Az adatokhoz nem kell kommentár. Mégis nehezen látható be, hogy a házasság és a család került volna válságba hazánkban. Az utolsó negyven esztendőben szignifikánsan növekedett a házasságot kötő férfiak és nők aránya, társadalmunk még ma is nagyra becsüli a családot, a fiatalok túlnyomó többsége ma is megházasodik és családban kíván élni. Igaz, hogy a házasságkötések száma újból csökkenő tendenciát mutat és tagadhatatlan, hogy a válások aránya folyamatosan emelkedik, de nem hagyható figyelmen kívül a házasságoknak mindmáig szilárd többsége, amely nem bomlik fel. Az ipari társadalom kialakulásával karöltve mindenhol megszűnt a „nagy ház”, azaz különvált a háztartás és a termelés. Következésképpen csökken a társadalmi megtartó erő: mindinkább csakis a perszonális kapcsolatok, az érzelmi minőségek és értékek tartják össze a családot. A házasság és család ma már merőben „érzelemtömeg”; ezt figyelembe véve inkább azon kellene csodálkoznunk, hogy még mindig mennyi a viszonylag ép és boldog család. Boldog is? Igen, a házasságkötések száma arra enged következtetni, hogy a magyarság értékékképzetei között még mindig előkelő helyet foglal el a család: boldogságuk nélkülözhetetlen mozzanatának tartják az emberek.

A házassági krízisek okainak (két és fél keresős családmodell, lakáshiány és albérleti mizériák, a lakások rendkívül kicsiny átlagos alapterülete, a fogyasztói mentalitás stb.) kimutatásán kívül legalább ennyi energiát kellene fordítanunk a megtartó erők feltárására is, mert csak ezek megjelenítésével nyújtható hatékony segítség a házasságoknak és családoknak. A társadalmat és a családot féltők méltán fordulnak az Egyházhoz. (..)

Látok, ismerem házaspárokat és családokat, baráti körök tagjait, akik reflektáltan választanak a szellemi és anyagi javak között, tudatosan értékelik többre az emberi kapcsolatok minőségét, a családi életet, magát az életet és a gyermekekkel való törődést a vagyoni gyarapodásnál vagy sikernél és előmenetelnél. A legtöbben közülük nagycsaládok, négy, öt vagy még több gyermekkel: így tervezték családjukat. A legtöbb segítséget egymástól kapják. Összetartanak, kölcsönösen támogatják egymást (gyermekruhák cseréje, kisegítő felügyelet a gyermekekre stb.), kis csoportokba

tömörülnek, ám ezért gyanússá válnak mind egyházi előjáróik, mind a világi hatóságok előtt. Az erőt az imából merítik s az elmélyült spiritualitásból, amihez édeskeves segítséget és útmutatást remélhetnek a papságtól. Persze a családtervezéshez is.

A CSALÁDTERVEZÉS

Nincs igazi házassági tanácsadási szervezet: sem állami, sem egyházi. Az emberi és orvosi felelőtlenség, a tudatlanság és közömbösség, a megfelelő módszerek nem ismerése következtében patakokban omlik a vér. 1957 és 1987 között összesen 4.161.490 művi vetélést végeztek Magyarországon, az elveszületettek száma pedig 4.633.262 volt, azaz alig valamivel több, mint minden második terhesség végződött szüléssel. Az 1987. évi 84.547 abortusz közül csak 11.321 történt orvosi javallatra, a többi: házasságon kívüli kapcsolat, önálló lakás hiánya, három élő gyermek megléte, betöltött 35 éves anyai életkor s egyéb szociális indokból.

Az említett szociális indikációk társadalmi nyomorúságainkról árulkodnak. A fiatal házaspárok kilátása például saját lakásra a lehető legrosszabb, jövedelmük szintje kivétel nélkül kereső foglalkozást igényel a feleségek is. A férjek pedig általában arra kényeszerűnek, hogy szabad idejüket feláldozva különmunkát vállaljanak. E megterhelés egyik következménye a fiatal házaspárok döntése, hogy gyermektelenek maradnak, legfeljebb egy, esetleg két gyermeket vállalnak. Legújabb keletű súlyos probléma a személyi jövedelemadó bevezetett rendszerre is, mert nem vette tekintetbe az eltartott gyermekeket, így az anyagi terheket aránytalanul nagy mértékben a fiatal, gyermekes házaspárok vállára helyezte. A több gyermeket nevelő családok kizsákmányolása elviselhetetlenül kegyetlen formát öltött, és kiterjesztették az egy-két gyermeket nevelő szülőkre is. Jövedelmük mi állunk utánpótlásban a legrosszabbul a világon, nagyon kemény és progresszív gyerekadót vezetünk be. Ha már a kétyermekes családok is a szegénység peremére kerültek, akkor nagyon nehéz elvitatni döntésük racionalitását, hogy nem vállalnak több gyermeket.

Milyen segítséget nyújthatna az egyház? Milyen járható utat mutat, amelyen elkerülhető az abortuszok? Gondol-e arra, hogy a Szentírás szerint a szerelmi vonzalom és a szexualitás a Teremtő ajándéka, hogy a szerelmi öröm az egyik leghathatósabb erő, aminek a segítségével az ember meg tudja állni a helyét egy zord és ellenséges világban (Gen 4,1)? Avagy még mindig naturalista módon értelmezi az embert s azt tekinti „természetesnek” szexuális viselkedésében, ami közös az emberben és az állatban, s nem azt, ami emberi sajátosság?

A 19. század teli van téves, hamis s ma már fölöttebb kényelmetlen pápai megnyilatkozásokkal a demokráciáról, lelkiismereti szabadságról, sajtószabadságról és az emberi jogokról – még a himlőoltás tilalmáról is – úgyhogy nyilvánvalóan nem volna szabad a „lelkek üdve” fölé helyezni az ilyen fölöttebb kérdéses okfejtéseket. Nem fél a magyar egyház, hogy végképp elveszíti szavahihetőségét, ha fellép ugyan az abortusz ellen, de képtelen célravezető alternatívát felmutatni? Úgy tűnik, mintha a könyörtelen gyerekadót oldalról kísérő intézkedés volna az abortuszok további liberalizálása. Ha egyáltalán, akkor ebben a kérdésben valódi „pressure group” módjára kellene fellépnie az egyháznak nem saját tanai védelmében, hanem az egész magyarság érdekében. A társadalom közép- és hosszú távú érdekei kívánják meg, hogy a fiatal házaspároknak megkönnyítsük a gyermekvállalást.

FOGYASZTÓ! SZEMLELET

A gyermekvállalást nemcsak a valódi szegénység gátolja, hanem a fogyasztói szemlélet is – feltehetően a mai magyar társadalom uralkodó mentalitása. Ez alól a mentalitás alól senki sem vonhatja ki magát; vagy behódol neki (ez a gyakoribb eset), vagy tudatosan ellenáll, mindenekelőtt keresztény-evangéliumi inspiráció hatására.

A fogyasztás diktátuma behatol a lélek legmélyebb struktúráiba. Az emberek nem tudják megbecsülni a dolgokat, hanem csak használják, jobban mondván hihetetlenül hamar megúnják és eldobják őket, s mindig újat vásárolnak. Nyilván összefügg ezzel a mentalitással külső és belső környezetünk önpusztító szennyezése is: nem túlzott aggodalom, hogy előbb-utóbb saját mocskunkba fulladunk bele. Az egyik legkeresettebb piaci áru a szex: a szerelmet szexualitásra redukálják, a nőt a nemiségre. A fogyasztói mentalitás még nehezebbé teszi az elkerülhetetlen frusztrációk elviselését. Egyre aggasztóbb méreteket ölt az alkoholizmus, a narkómánia, a szükségletek megállíthatatlan növekedése és az ezt követő csömör. Valamennyi korosztályban megtalálhatók ezek a jelenségek s nemritkán a személyiség autodestrukcióját, az önpusztítás szomorú művészetét eredményezik. A májzsugorodás okozta halálózásra épülő Jellinek-modell alapján számított alkoholbetegek száma 1980-ban 299.800, és 1986-ban már 448.000. A kábítószerfogyasztásra nézve hiányoznak a pontos adatok, a köztudat szerint 30–40.000 a kábítószer-fogyasztók száma.

A konzumgondolkodás gyakran vesz
(Folytatás a 9. oldalon)

PILINSZKY JÁNOS (1921–1981):

K Á N I K U L A

A kardvirágok hegye véres,
gyors pengéjük szemembe ág.
Miféle forrón ömlő vér ez?
Véres lesz tőlem a világ.

Mi közöm e vad ütközethez?
Sötétben izzó alkohol,
előmlik, máglyát, tüzet tervez
az ég, a légies pokol.

A fák között, a fű tövében
árnyékok mérges füstje száll.
Konok, kegyetlen szenvedéllyel
gyilkol és gyújtogat a nyár.

Medjugorje margójára

Sosem jártam ezen az új zarándokhelyen. Miért szólok hozzá mégis a körülötte kavargó kérdésekhez? Mert sokszor lehet hallani ezt a kifejezést: „Az egyház még nem döntött”. Ehhez szeretnék néhány megjegyzést fűzni, de sem pro, sem contra nem akarom eldönteni az ott történt események hitelességét.

Aki „az egyház”-ra hivatkozik ebben az összefüggésben, egy kicsit elmaradt ember. Már az ötvenes években egy egész pápai körlevél foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy az egyház elsősorban és mindenképp a hívekből áll. Nem azért, mert ők löbben vannak, mint a püspökök és a papok, hanem azért, mert a hierarchia létének is az az értelme, hogy a hívek valódi érdekeit szolgálják. Aki tehát az egyházzal, mint kívülről, idegen valamiről szól, mintegy le akarja szedni magáról a keresztvizet, ami persze nem sikerülhet. Maradjunk inkább annál, hogy az egyház mi vagyunk, és Medjugorjével kapcsolatban az illetékes egyházi szervek, ha tetszik: a Vatikán még nem foglalt állást. Hála Istennek. Ha elhamarkodottan nyilatkozna, talán komolyan sem vennék.

H o g y a n d ö n t i e l az egyházi többség, hogy egy csoda hiteles-e vagy sem? Három igazságnak néz utána: a történeti, filozófiai és teológiai igazságnak. Csak akkor szavatolja egy csoda hitelét, ha mindhárom igazság bebizonyosodik. Vegyük ezeket sorra.

A t ö r t é n e t i i g a z s á g azt jelenti, hogy bebizonyítják: tényleg megtörténtek azok az események, amelyeket csodának tartanak. Ki kell zárni ebben az esetben például azt a lehetőséget is, hogy a látnok vagy látnokok, idegbetegek, képzelődők, hírnévre vágyók. Ha pedig pl. egy csodás gyógyulásról van szó, azt is be kell bizonyítani, hogy akivel a csoda történt, valóban beteg volt. Lourdesban egy nemzetközi bizottság, több mint 70 olyan esetet tart nyilván, amely természetes úton meg nem magyarázható, de hivatalosan alig huszat ismert el ezekből a Vatikán. Miért ilyen óvatos az elismeréssel? Hogy szavahihető legyen: ha a kétség leghalványabb árnyéka férne az események valóságához, de hitelesnek tartaná az egyházi vezetőség, akkor nem bizhatnánk magunkat teljes biztonsággal szavára.

A filozófiai igazság azt jelenti, hogy a megtörtént események kiemelik a csoda fogalmát. Csodának azt nevezik, ami természetfölötti esemény, vagyis egy biztos: semmiféle természetes erővel meg nem magyarázható. Nem arról van tehát szó, hogy a tudomány mai állása szerint nem ismerünk semmiféle magyarázatot a megtörtént eseményekre. Inkább arról, hogy biztosan tudjuk: semmiféle természetes erő nem okozhat ilyen eredményt, mint amilyen megtörtént. Pl. ha valaki valóban meghalt és feltámad, újra él, az egészen bizonyos, hogy természetes erővel nem magyarázható. Talán ilyesmire gondolt Szent Pál, amikor Jézus feltámadásáról azt írta: „Ha Jézus fel nem támadt volna, hiábavaló lenne a hitünk”. — Medjugorjében sokféle mérést végeztek titokzatos eredetű sugárzásokról. Ezek az eredmények nagyon érdekesek lehetnek egy lélekbuvár számára, de a csodáról semmit sem mondanak, mert az, ha igazán csoda, nem a mérhető természeti erők műve.

A teológiai igazságon valami olyat értsünk, hogy Isten akármiért nem teszi félre azokat a természeti törvényeket (ez a csoda), amiket maga alkotott. De valamilyen fontosabb ügy ér-

dekében persze megteszi. Lourdesban például azért jelent meg a Szűzanya, hogy az akkoriban újonnan kihirdetett dogmát, hitigazságot: a szeplőtelen fogantatást hangsúlyozza. Medjugorjében a látnokok szerint Üdvözítőnk Édesanyja a Béke Királynéjaként mutatkozott be. Bármilyen égető szükségét érezzük is a veszélyeztetett békének, a fenti kijelentés nem hitigazság, hanem erkölcsi magatartásunkhoz ad segítséget: a Szűzanyát, mint a nem lázadó, Isten akaratában megnyugvó, az igazságtalanságot is elviselni tudó eszményt állítja elénk. Bármilyen nagy szüksége van erre a magatartásra az egész emberiségnek, az is köztudomású, hogy a katolikus egyház erkölcsi normákat nem szokott dogmaként, vagyis megváltoztathatatlan hitigazságként kihirdetni. Vagyis Medjugorjében a teológiai igazság körül hiányok adódnak.

Ilyen megfontolások szakszerű mérlegelése után szokott az egyházi vezetőség nyilatkozni egy csodának hirdetett eseményről. A mi biztonságunk kedvéért ilyen óvatos. Mindenesetre azt se felejtjük el a dogmatörténetből, hogy az egyházi közvélemény — bizonyos, jól meghatározott keretek között — a kinyilatkoztatás forrása, vagyis onnan is meg tudhatjuk, mit üzen nekünk a jó Isten.

Még csak annyit a c s o d á k r a s z o m j a z ó l e l k ű l e t r ű l: van ennek igen jó, de van eléggé el nem ítéhető formája is. Ha valaki alibinek akar ná használni Isten közbenyúlását a természet rendjébe, ha valaki saját nézeteinek akarna ezúton valamiféle tekintélyt szerezni, inkább ártana Isten ügyének. Ha viszont valaki a csodák kérdésére alkalmazza keresztény hivatását és ennek alapján gondolkodik róluk, akkor Istennek is kedve telik benne. Keresztény hivatásunk ez: megmutatni egész életünkkel, mit ér, mire képes a kegyelem. Ha csodákról hallunk és ez arra indít minket, hogy mi is megmutassuk saját életünkben, milyen emberfeletti nagy jót készített nekünk az Isten, akkor egyes úton járunk.

P. Kozma György SJ

Hírek - események

Kolozsvárott pünkösdkor Bálint Lajos gyulafehérvári segédpüspök 793 személynek szolgáltatta ki a bérmálás szentségét. Szentbeszédében az erdélyi püspök Márton Áron példáját, kiállását, kitartását mutatta fel és idézte egyik régi, ma is fájdalmasan időszerű szavait: „1940 őszén és a következő években híveink egyharmada hagyta el az ősi lakhelyet, adta el házáat, üzletét, apáitól örökölt földjét, szakadt el családjától. S hiába volt minden erőfeszítés, hogy visszatartsuk őket, megengedték és meg nem engedték utakon neki-vágtak a bizonytalanságnak, mert nem bírták a kisebbségi ember számára adott sorsot elviselni, és mi védelmet biztosítani nem tudtunk. (...) Hitünk parancsa, hogy a templomon kívül az életben is testvérek maradjunk, egymás sorsa iránt érdeklődjünk és egymás terhet kölcsönös megértésben hordozzuk”.

Ratzinger bíboros, a pápai Hittani Kongregáció prefektusa egy olasz TV-állomásnak adott interjúban kijelentette, nem lát a közeljövőben lehetőséget az egy éve kiközösített tradicionalista érsek, Marcel Lefebvre-rel való kiegyezésre. Mint ismeretes, az egy évvel ezelőtti tárgyalások megegyezéshez vezettek, Lefebvre azonban váratlanul, egyoldalúan megszakította a kapcsolatokat.

A család sorsa a mai magyar társadalomban

(Folytatás a 8. oldalról)

erőt a társadalom magukat kereszténynek valló tagjain is. Kiváltképpen taszító és bántóan neveléses a kirívó konzum a papok esetében.

A SZOCIALIZÁCIÓ HIÁNYOSSÁGAI

A mai magyar családok nagyon jelentős hányada nem tud eleget tenni a népesség reprodukálásával egyenlő fontosságú feladatnak. Így ördögi körbe jutottunk: a rosszul szocializálódott, pszichológiailag éretlen fiatal felnőttek, a mai szülők jórészt alkalmatlanként az életben és önmagukban bízók, az elkerülhetetlen frusztrációkat jól tűrők, a lelki érettség mindenkor megfelelő szintjére eljutó utódokat nevelni.

Az iparosodás, az urbanizáció s a tradicionális értékrend több évtizeden át tartó kíméletlen rombolása megakasztotta és meggátolta a szocializálódás folyamatát, amely régebben főként vallási s erkölcsi értékek továbbadásában állt. Az állandó ideiglenességek világában, amelyben igazságok és értékek csak a mindenkor politikai döntések vagy legjobb esetben is a „tudomány mai állása” szerint érvényesek — mint az „Odol” szájvíz, amelyen száz év óta olvasható, hogy „a tudomány mai állása szerint különlegesen alkalmas kiváló szájápolásra” — a legtöbb szülő elvesztette bizalmát a hagyományos értékek iránt s ezzel ők maguk akadályozzák gyermekeik szocializálódását. Ilyen körülmények között a keresztény szocializáció sem teljesíthette feladatát: nem tudta biztosítani az egyház tagjainak megfelelő számát, sem pedig társadalmilag megvilágítani a keresztény egzisztenciát. Mindezt bensőleg érintette a marxizmus is: a keresztény értékek helyett nem tudtak hiteles újakat állítani, a szocialista értékek, normák és életértelmezések még hatástalanabbnak bizonyultak keresztény elődeiknél.

A gyorsuló ütemű romlás feltartóztatása társadalmunk létkérdése. Nyilvánvalóan nem oldható meg a probléma ve-

zéciókkel és kampányokkal, amelyek törvényszerűen visszafelé sülnek el, de **prédikációkkal sem.** Társadalmunk sorsa nem — vagy nem csak — szavaktól függ, hanem a megfelelő hitelességi rendszerek, plauzibilitás-struktúrák kialakulásától. Vannak-e, lesznek-e olyan, lehetőség szerint többgyermekes családok, amelyek megnyílván környezetük előtt, erőt, bizalmat, boldogságot sugároznak maguk körül, azonosulási modellként a fiatal házaspárok számára. A modern társadalmakban hihetetlen magányosság lepi meg az embereket. Egy fiatal pár, egy vagy két gyerekkel, közösség nélkül, háttér nélkül, tradíciók nélkül, magyarságtudat és vallási ismeretek nélkül aligha bírkozik meg a mai élet monoton és sivár hétköznapjaival és követelményeivel. Közösségek kellenének. Olyan méretű csoportok, egyesületek, baráti körök, társaságok, amelyekben kölcsönösen megerősíthetik egymás valóságfelfogását és értékrendjét.

A politikai vezetés — úgy tűnik — belátta a különféle egyesületek és társaságok nélkülözhetetlenségét, a társadalom horizontális szerveződésének fontosságát: csak ez biztosítja az emberek azonososságát, megajándékozta őket létük értelmességének a tudatával és fogja egybe szilárdan a társadalmat. Az egyházi vezetés még nem jutott el eddig a felismerésig. Azt hiszi, hogy elégséges plauzibilitási struktúra az imádság, a szentmise s a jámbor gyakorlatok. Mindezt nélkülözhetetlen a katolikus azonososság megőrzése végett. Csak nem elégséges. Ha nem frissítik fel személyes kapcsolatok a hívők katolikus „valóságát”, ha nem erősítik meg azonososságukat hasonló azonososságú emberekkel folytatott társalgással, akkor nagyon hamar szétfolyik, elpárolog identitásuk. Az egyházi vezetés azonban ma még mindent elkövet, hogy megakadályozza az egyházi jellegű egyesületek és társaságok létrejöttét. Sok egyházi vezető képtelen fenntartás és gyanúsítgatás nélkül elfogadni a különféle egyházi mozgalmakat és közösségeket. Legutóbbi „be-mutatkozásuk” alkalmából is kicsengett ez az aggodalom a bíboros primás szavaiból. A püspöki kar ebben a kérdésben is megosztott. Inkább lemond az egyházi vezetés a keresztény azonoságot éltető, az egészséges szocializálódást biztosító egyesületekről és kiscsoportokról, mintsem belássa a szószéki beszéd elégtelenségét.

A BÁZELI ÖKUMENIKUS TALÁLKOZÓ

Bázelban május 15-én, pünkösd vasárnap zárult az 5. Ökumenikus Találkozó, amelyen katolikus és protestáns, illetve ortodox részről 700 kiküldött vett részt, köztük magyar katolikusok és protestánsok is. II. János Pál pápának a találkozó résztvevőiből intézett levelét Corlo Maria Martini milánói bíboros érsek olvasta fel.

A különböző témákat munkacsoportokra osztva tárgyalták meg. — Harmati Béla, magyar evangélikus püspök felhívta a résztvevők figyelmét arra a súlyos elnyomásra, amely Erdélyben a lakosságra nehezedik. A magyar evangélikus püspök szemére vetette a konferenciának, hogy sokat beszélnek az emberi jogok megsértéséről Dél-Afrikában, de hallgatnak az emberi jogok semmibeveléséről Romániában.

A záróülés befejező beszédét Carl Friedrich von Weizsäcker, német filozófus és atomfizikus tartotta, aki a találkozó kezdeményezője is volt.

KÖNYVESPOLC

„SZENT ISTVÁN ÉS KORA“

SZENT ISTVÁN ÉS KORA. Szerkesztette Glatz Ferenc és Kardos József. Budapest 1988. MTA Történettudományi Intézet.

Nem olyan pompás, mint az 1938-ban megjelent három kötetes emlékkönyv; egyszerű kiállítás, elég sok szedési hibával, és mégis — nagyszerű könyv. Jó ideje esedékes volt már „Szent István és korá”-nak kutatását összegező áttekintés. Előbb mégsem történetet meg, évtizedeken keresztül nemigen „illett” a magyar középkor történetével foglalkozni. Bogyay Tamás „Stephanus Rex” c. munkáját például tizenöt éven át nem olvashatta a hazai közönség. Az áttörést Györfy György nagy monográfiája, „István király és műve” hozta meg, ám mégis csonka lett volna az elmúlt jubileumi esztendő egy ilyen összegezés nélkül. Az MTA, a Magyar Történelmi Társulat és a Magyar Katolikus Püspöki Kar által 1988 június 22–23-án közösen rendezett tudományos ülésszakon „felsorakozott a magyarországi történettudomány fiatal és idősebb nemzedékéből mindenki, akinek kutatása érinti az államalapítás korát”, közöttük a külföldön élő Bogyay Tamás és Vajay Szabolcs, valamint Püspöki Nagy Péter Pozsonyból. Átdolgozva, jegyzetekkel ellátva jelentek meg az előadások, hogy a tudományos kutatás számára is hasznosíthatók lehessenek. A szerkesztők — igen okosan nem igyekeztek az esetleges eltérő véleményeket egybemosni, sarkosítva kapjuk meg a különböző szakterületek kutatási eredményeit.

Ha túlozza is, igaza van Berend T. Ivánnak, az MTA elnökének: mindenkor Szent István értelmezése a „szent-istváni legitimitációig visszanyúló” önin-terpretáció. S abban is igaza van, hogy minden kornak „meg kell határozni a viszonyát” a szentistváni műhöz. Bevezető előadását kiegészítette, elcsúszásait helyre igazította Glatz Ferenc befejező tanulmánya. Megelégedéssel olvashatjuk elismerő főhajtását a harmincas évek nagy történész nemzedéke előtt; annak idején „a magyarországi középkorkutatás a világ élvonalába tartozott”, s ahhoz képest „nagy a visszaesés az utóbbi 40 esztendőben”. Márcsak azért is tanulmányos Györfy György „Szent István történeti kutatásunkban” című tanulmánya. Hogy merre vezet az út, azt

FELVÉTEL

AZ INNSBRUCKI MAGYAR INTÉZETBE

Hazai diplomások, kik tanulmányaikat itt akarják kiegészíteni, érettségizett magyar fiúk, kik tanulmányaikat az itteni egyetem valamelyik fakultásán akarják elkezdni, kérhetik felvételüket az 1989–90-es tanévre.

Intézetünk a Mindszenty Kollégium 35 év óta áll fenn, diákokthoz és kultúrközpont nagy könyvtárral. Az egyetem autóbusszal vagy kerékpáron 15 perc alatt elérhető. Nyújt lakást egy vagy kétágyas szobákban hideg-meleg vízzel, fűtéssel, világítással és fehérneműmosással havi 1300 Schillingért (+ 10 százalékos MWSt adó). Ez jóval az önköltség alatt van. Belépéskor és havonta előre fizetendő. Ételkezni az egyetemi menzán lehet. Jelentkezés sajátkezűleg írt levélben, melyhez mellékelni kell a diploma ill. érettségi bizonyítvány fotokópiáját és az illetékes lelkész ajánlólevelét. Határidő szeptember 20. Cím: A-6020 Innsbruck, Richard-Wagner-Str. 3. Üzemszünet: júl 20-tól szept. 15-ig.

Msgr. dr. Gróh Béla igazgató

ilyenfajta megállapítások (Gedai István) mutatják: „A gazdasági fejlődés, annak magasabb szintje azonban csak része az általános fejlődésnek, mert önmagában soha sincs gazdasági fejlődés politikai, társadalmi és műveltségi fejlődés nélkül.” Végre tehát búcsút mondhatunk a történelmi materializmus egyedül üdvözítő tanának. Legfeljebb a jegyzetekben kísért még Mesterházy Károly „Nemzetiségi szervezet és osztályviszonyok (!) kialakulása a honfoglaló magyaroknál” című könyvével. Kiemelkedő munka a közelmúltban tragikus körülmények között elhunyt Szűcs Jenő „Szent István intelmei: Az első magyar államelméleti mű” dolgozata. Mindinkább nyilvánvalóbbá lesz Szent István személyének és alkotásának (politikájának) európai dimenziója; Vajay Szabolcs mellett Székely György és Makk Ferenc foglalkozik evvel a témával. Pirigyi István „A bizánci szertartású kereszténység helyzete Magyarországon Szent István korában”, Szántó Konrád „A Szent Jobb tisztelete a középkorban”, Vízkelety András „Példaképalakítás és argumentáció a középkori Szent István prédikációkban” és Ladányi Sándor „István alakja a protestáns kultúrában” című előadásai s további tanulmányok tanúsítják a könyv széles táblóját. Pontosan felrakott színeivel kiemelkedik Kristó Gyula „Közigazgatás Szent István korában” és Váczy Péter „Első királyunk koronája és a Szent Korona” dolgozata. Megjegyezni való, hogy a 29 szerző közül csak 4-en maradtak meg a nemrégiben még szinte előírás „István” — így pusztán — megnevezésnél. Ez azonban nem a történetírás hiányosságáról, hanem a történetírók ideológiai előítéletéről tesz bizonyosságot.

Ajánljuk az előttünk fekvő könyvet a Szent István és kora után érdeklődők táborán kívül minden magyarnak, különösen a fiatalabb nemzedéknek: mindennapi olvasmányul . . .

Jákly István

MAI ÍRÓK ÉS GONDOLKODÓK

Ez a címe annak az új kitaláló könyvsorozatnak, amelynek 3. tagja röviddel ezelőtt hagyta el a sajtót. E kötet Hans Urs Balthasar, a tavaly meghalt nagy hittudós műveiből közül válogatást, P. Szabó Ferenc jezsuita atya és Kerényi Gábor fordításában. Hans Urs von Balthasárt a Szentatya személyes jó barátjaként tisztelte és röviddel halála előtt bíborossá is kinevezte. Nem ismeri Balthasárt az, aki egyszerűen „konzervatív gondolkodónak” minősíti, ő tényleg mindig „újat és régít” hozott elő az egyház szellemi kincstárából. Jó tudnunk, hogy a vértanú halált halt győri püspök, Apor Vilmos unokaöccse volt.

A Mai írók és gondolkodók első kötetének címe „Mauriac önmagáról, Válogatás az író vallomásaiból”; a 2. könyvé „Marcel önmagáról, A filozófus vallomásaiból”. Mindkettőt Szabó Ferenc, a Vatikáni Rádió magyar országyának vezetője válogatta, fordította és látta el bevezetéssel. E sorozat Szabó Ferenc páratlan szellemi termékenységének újabb jele. Most jelennek meg Szomjúság-forrás címmel újabb olvasónaplójegyzetei, versei és tanulmányai. A szerző a rádióadásokon kívül rendszeresen megszólal az egész magyar katolikus sajtóban, a Mérélegnek főmunkatársa. Legújabb könyve végén felsorolja nem kevesebb mint 18 önálló művét és mások közreműködésével összeállított vagy külföldi szerzőktől magyarra fordított 12 kiadványát. Rádiószerkesztő, teológiai, fi-

Fejős Ottó ezüstmiséje

Június 18-án ünnepelte Stuttgartban Fejős Ottó németországi magyar főlelkész pappaszentelésének 25. évfordulóját. A stuttgarter Magyar Misszió Horváth János lelkész irányításával rendezte meg volt pásztorának a bensőséges ünnepséget. Az ös-Stuttgart Bad Cannstatt-i német plébánia temploma ritkán látott telt padosraiban ennyi magyart. Az oltárnál Horváth János, Vizauer Ferenc és — lélekben — Fehér István koncelebrált. Az ünnepélyes nagymiséen a Stuttgarter Népi- és Művészegyüttes énekkara énekelt többszólamú egyházi énekeket. A jubiléumot 1964. június 29-én Szent Péter-Pál ünnepén szentelte Bécsben König kardinális.

A hálaadó szentmise után a stuttgarter evangélikus gyülekezet nagytermében, amely legalább 400 ember befogadására alkalmas és zsúfolásig megtelt, lelkes, önkéntes segítők uszonnával látták vendégül a híveket, majd az említett együttes, amely egyben fennállásának 10. évfordulóját ünnepelte, adott ünnepi műsort. Az együttest Fejős Ottó alapította és építette fel. Elnöke Fernbach Gá-

bor, aki a kórus karmestere is egyben, visszatekintett az elmúlt tíz esztendő nehéz, de nagy fellépésekkel tarkított, örömteli élményekkel átszőtt útjára. Az újjászervezett népi táncsoport is fellépett új vezetőjével, dr. Szendivel az élen. A házigazda nevében Gémes Réka köszöntötte a jubiléumot és az ünneplőket, kiemelte az egyetértést és jó együttműködést egyházi, emberi és cserkész-nevelői vonalon; mindezt köszönettel nyugtázta és kérte a jövőre nézve is. A stuttgarter misszió és a hívek számos ajándékkal lepték meg korábbi lelkészüket. A meglepetések sorába tartozott a kevés példányszámban nyomtatott Nekeszi-Biblia („legszebb lapjainak”) hasonmás nyomatata a 14. századból, valamint Dukász Anna erdélyi színművésznő, — most New Yorkban él —, magas színvonalú előadása Jászai Mari-ról. Az ünnepség színvonalát emelte Vigh István grafikusművész kiállítása is.

Fejős Ottó lapunk felelős szerkesztője. Verseskötetei: a „Megkövesedtek” 1984-ben és az „Áttetsző fény” 1986-ban jelentek meg.

Hírek - események

A magyarországi ünnepélyes szertartásokkal egyidejűleg, június 16-án, Párizsban a Père Lachaise temetőben, Nagy Imre szimbolikus sírjánál, megemlékezést tartottak. Az ünnepséget az Emberi Jogok Magyar Ligája és a Szabadságharcos Szövetség rendezte. Az evangélikus Kutasi András, református lelkész olvasta, imát mondott: Molnár Ottó, párizsi lelkész.

*

Bécs apostola, Hofbauer Szent Kelemen, szenttéavatása 80. jubileumára a morvaországi Brünnben rendezett ünnepségen résztvevett Groer bécsi bíboros-érsek és szentbeszédében köszöntését küldte Tomasek prágai bíborosnak, akinek „nem volt lehetősége rá”, hogy az ünnepen jelen legyen.

Említsük itt meg, hogy Hofbauer Kelemen szoros szálak fűzik a magyarsághoz. Az ún. „Hofbauer-kör” főúri tagjai a budapesti Nemzeti Múzeumot alapító gróf Széchényi Ferenc bécsi palotájában találkoztak rendszeresen. Hofbauer Kelemen betegségében is a Széchényi-család gondozta és temettette el.

*

A magyar katolikus templomokban pünkösdi vasárnapján felolvasták a püspöki kar körlevelét az 1991 őszére tervezett pápai látogatás előkészítéséről. A püspökök három feladatra hívják fel a hívőket, ezek: Krisztus és az Egyház alaposabb megismerése; az egyéni és közösségi élet megújítása, főleg a családokban, végül az elmélyült imaélet közösen és egyénileg.

*

II. János Pál pápa a Szent Péter bazilikában ünnepi misét mondott az olasz egyházmegyék világi testvérségei és apostoli társulatai mintegy 6000 képviselője számára. Ezek a társulatok (latinos nevükön „konfraternitások”) kb. két millió taggal, fontos szerepet játszanak az olasz egyház életében. Pünkösdi

lozói, egyház- és irodalomtörténeti szakíró, költő és műfordító, valamint sikeres könyvkiadó — mindez egy személyben. Szabó Ferenc az ismertett új könyvsorozat szerkesztője és kiadója. (Művei a Vatikáni Rádió vagy a müncheni Katolikus Magyar Sajtó Munkaközösség címén szerezhetők be.

Boór János

vasárnap este a Santa Maria Maggiore bazilikában Poletti bíboros, a pápa római helynöke, végezte az új tagok felvételének szertartását, majd a résztvevők fátyolban vonultak végig az utcákon színes, hagyományos öltözetükben.

*

Kárpátalján tett látogatása során, Paskai László bíboros-érsek Ungváron tartott sajtókonferenciáján bejelentette, hogy a helyi hatóságok beleegyeztek, miszerint kárpátaljai magyar papnövényeket és hogy magyarországi papok ideiglenesen folytathatnak lelképásztori tevékenységet Kárpátalján. Mint ismeretes, egész Kárpátalján mindössze 8 magyarok katolikus lelképásztor működik, ezek mind hetven éves koron túl vannak.

*

Glomp bíboros, lengyel prímás a Montecassino-i temetőben szentmisét mondott a 2. világháborúban ott hősi halált halt lengyel légió katonáiért, a csata 45. évfordulója alkalmából. Mint ismeretes, a szövetséges hatalmak, Anders lengyel tábornok csapataival együtt, elkeseredett harcok után vették be a németek által védett hegyet, amelyen a történelmi Montecassino-i bencés apátság épült.

EGY MONDATBAN

● Az elhunyt Ijjas József kiérdemelt kalocsai érsek lelkiüdvéért a vatikáni Magyarok Nagyszövetsége kápolnában a Pápai Magyar Intézet ösztöndíjas papjai és Rómában élő papok, Kada Lajos érsek vezetésével, koncelebrációs misét mutattak be.

● Az ezévi, immár 31. Lourdes-i katonazarándoklaton 18 országból közel 20 ezren vettek részt.

● Az 1981-ben elhunyt Wyszyński bíboros, lengyel prímás boldogáavatási eljárását a lengyel katolikus egyház hivatalosan elindította.

● A Cannes-i filmszínházon az ökümenikus zsűri nagydíját a „Montreáli Jézus” című kanadai film nyerte el, amely az indoklás szerint, „az evangéliumot időszerű formában mutatja be”.

● A román hatóságok rendelkezéseire lerombolták a Comanesti baptista templomot és letartóztatták a templom lelkészét két világi vezetővel együtt.

Az élet könyvéből

AUSZTRIA

Halálozás: **Badies Rozália** honfitársnőnk március 27-én, 77 éves korában elhunyt. Linzben, április 7-én végezték a beszentelést. Négy gyermeket nevelt fel. Családtagjai és ismerősei szeretettel emlékeznek drága halottjukra.

Az apr. 1-én elhunyt **Galavits M. Geraldine** nővér, az Isteni Megváltóról nevezett nővérek kongregációjának tagját, április 7-én Kismartonban temették el. Gyászbeszédet dr. László István megyés püspök mondott, az engesztelő szentmiseáldozatot dr. Harangózy Ferenc mutatta be és a bezenzést Mgr. dr. Balogh Vince national-direktor vezette.

BELGIUM

A szentkereszttségben részesültek: **Gonzales Monolo**, Paco és Balla Liliane fia, Beyne Heusay-ben; **Moreau Jordán**, Luc és Jánosy Carine fia, Verviers-ben; **Salvo Cathy**, Angelo és Kramarics Katalin leánya, Beaufays-ben. Gratulálunk!

Elhunytak az Űrban! **Gyémörey György**, 46 éves korában, hirtelen halállal, Brüsszelben; **Kovács Ibolya**, 82 évesen, Braine le Comte-ban; **Dr. Berzsenyi Gyula**, orvos, 55 éves korában autóbaleset áldozata lett (Kremmer A. férje volt) Gent-ben; **Schmidt József**, 76 éves korában, Lamadaleine-ben (Luxemburg); **Cziglányi Flórián**, 5 éves korában, autóbaleset áldozata lett Luxemburgban; **Constantin Gregor**, Brückner Mária férje, 73 évesen, Genkben; **Ruska Károlyné**, szül. **Torma Teréz**, Ruska néni, 90 éves korában St. Nicolas Lg.; **Dobszay Mária**, Ferdinand Norband felesége, 62 évesen, Rocourt-ban; **Kiss János**, 67 éves korában, Henri Chapelle-ban, az intézetben; **Földesi Józsefné**, **Berta**, 58 éves korában, Warzéb-ban; **Donata** nővér, **Mihalek Franciska**, 80 éves korában, O. L. Vt. Waverban. **Asztalos Árpádné**, szül. **Vilcsák Margit**, 59 évesen, Ensisval-ben; **Kovács Jánosné**, szül. **Bagoi Julianna**, 95 éves korában, Liège-ben; **Csordás Béla**, Geelkens Josette férje, 65 évesen Jupille-ben; **dr. Sersli István**, baleset áldozata lett 54 évesen. Namurban; **Natovicz Jánosné**, szül. **Blasek Ilona**, 80 évesen, Maasmechelen-ben; **Németh György**, 57 évesen, Chénée-ben; **Szeitz Pálné**, szül. **Schäffer Julianna**, 63 éves korában, Lanklaar-ban; **Hácz János**, 55 évesen, Horion Hozeumont-ban; **Molnár Anna** nővér, balesetben, 83 évesen, Liège-ben. Adj Uram örök nyugalmat nekik!

Újszülöttek: A szentkereszttségben részesültek: **Nagy Jennifer**, N. László és Myriam Stegen leánya, Trooz; **Gursó Roland**, G. Attila és Fürstner Ibolya fia, Ensisval; **Brijják Sára**, B. Marc és Soferés Pelagia leánya, Genk; **Kopetty Pierre Martin**, K. Ferenc és Dardenne Yvette fia, Liège. Isten áldása kísérje őket életútjukon!

Házasságot kötöttek: **Barducz Máttyás** és **Nedeljov Éva**, Jemeppe-Liège. Gratulálunk! Éljenek boldogan!

Anna nővér temetése, 1989. február 28-án, a Szent Márton templomban.

„Jöjj, derék és hű szolgám, mivel a kevéssében hű voltál, sokat bízok rád, jöjj be Urad örömeiben.”

Tragikus hirtelenséggel távozott körünk-ből szeretet és nagyrabecsült Anna nővérünk. Erdélyben, Gyergyószentmiklóson, 1905-ben született, népes család gyermekeként. Sokszor visszaemlékezett életében a szelidséggel párosult apai szigorra, édesanya jószágára, testvérei szeretetére. Olyan vihartálló lett, mint egy ott felnőtt fenyőfa, nem törte meg az idegen, semmi nem változtatta meg hitét, magyarságát: az idegenben is mások vizsgálatára lett a feladata. Temetésre gyűltünk egybe, „kiment valakij az életből”, mint azt székelyföldön mondják... Keresztény, szerény alázattal, egyszerű derűs lényével bearanyozta környezetét. Anna nővér igazi keresztény volt, önfeláldozó szolgálattal hirdette Isten ketős és mégis egybetartozó parancsát; szerette Istent és szolgálta embertársait. Szerzetes nővér volt az örökimádó nővérek társaságában, amit itt Maria Reparatrix nővéreként neveznek. Engesztelő imája készítette elő, hogy apostolkodó, beteg-és szeretetszolgálatot végző nővér legyen. Anna nővér izzig-vérig magyar maradt!

FRANCIAORSZÁG

Párizs: A szentkereszttségben részesültek: **Bakonyi Adrien-Marc**, Adlun Naman és Bakonyi Éva Irén fia, február 19-én; **Delrue Charlotte-Frédérique**, D. Christophe és Szaryas Karolin leánya, március 26-án; **Mihályfi András Péter**, dr. M. László Pál és dr. Varga Márta Irén fia, április 7-én.

Házasság: **Cseresznyák Erik** és **Tollu Nathalie-Martine** szentségi házasságot kötöttek június 19-én.

Az örök hazába költöztek: **Juhász Ida** szül. **Fersch**, 1988. október 28-án, 92 éves korában Raincy-ban. Lakott: Les Pavillons S/Bois; **Geffroy Irma**, Fontaney aux Roses, 1989. március 18-án, 80 éves korában. Lakott: Malakof-ban, született Tomkán; **Geffroy Imre**, 49 évesen, Kremlin-Bicetre-ben, március 19-én. Lakott: Malakof-ban; **Horvay Tibor**, Montreuil aux Lyons, március 18-án. Született: 1924. május 8-án, Debre-

cenben. Tömör Mihály özvegye szül. **Bíró Anna**, Gien-ben, 94 éves korában, április 6-án. Lakott: Les Bordes; **Sipos Ferenc**, **Paris**, 16. május 7-én. Született Budapesten, 1910. szeptember 13-án.

NÉMETORSZÁG

Essen: **Keresztelés:** Április 30-án a szentkereszttségben részesült Dénes Igor György és Adam Aranka leánya, **Shirley Sabrina Mária Margit**, Mühlheimben a magyar istentisztelet keretében. A keresztelőn a Magyar Asszonyok Karitatív Körének ének-kara énekelt, Isten vezérelje és védelmezze az új kereszteltet élete folyamán.

München: a kereszttségben részesültek: **Március 5-én:** **Huszár Krisztina**, H. Károly és Ilona leánya; **Sika Máttyás**, S. László és Éva fia; **Dózi Csilla**, D. Béla és Szabó Mária leánya; **Huszár Endre**, H. Károly és Ilona fia; **Gulyás József Péter**, dr. G. József és Suci Éva fia. — **Március 12-én:** **Hegyi Boglárka Marianna**, H. Attila és Marianna leánya. — **Március 27-én:** **Mergel Martin** és **Sebestény**, M. Tibor és Mária fia. — **Április 16-án:** **Laskai Anita** és **Mónika**, L. Géza és Margit leányai. — **Április 27-én:** **Mészáros Christine**, M. Kálmán és Beáta leánya. — **Május 5-én:** **Lipter Henrietta**, L. Lajos és Erika leánya. — **Május 21-én:** **Takács Mariann**, dr. T. és dr. Kaszanitzky leánya; **Tamás Dániel**, T. János és Judit fia. — **Prukker-Losonczy Betina**, P. L. József és Prukker Rita leánya; — **Wolfinger Maximilian**, W. László és Zsuzsanna fia. Isten áldása kísérje őket! **Maczky Kornél Pétert**, M. László és Váry

Mária Münchenben született fiát, 1989. május 20-án, megkeresztelték Magyarországon.

Halottaink: **Ledermüller Olivér**, életének 89. évében, 1989. január 5-én. Temetése a müncheni Ostfriedhofban volt; **Fettich Etelka**, életének 42. évében márc. 1-én, Temették márc. 6-án, a Westfriedhofban; **Szentmiklósi Kamilla**, életének 70. évében elhunyt. Temetése május 5-én volt az Ostfriedhofban; **Május 16-án**, röviddel a 86. születésnapja előtt elhunyt **Kronfuss Vilmos**, kémikus és író. Temették május 19-én a Nordfriedhof-ban. Gyászolják felesége, rokonai és barátai; **Silai Paulina**, életének 92. évében, május 26-án; **Csonth András**, életének első hónapjában elhunyt. Temették június 12-én, Unterhachingban. Nyugodjanak békében!

Gerlingen: *Most ért el bennünket a szomorú hír, hogy a Magyarországi Németek Honfitársi Szövetségének — Landsmannschaft der Deutschen aus Ungarn — több, mint egy évtizeden át volt országos elnöke, dr. Hans Sauter, hirtelen elhunyt. Fiatalon, tevékenységének közepén ragadta el tőlként 63 évével a halál. 1926. június 13-án született Zsámbékon. A 2. világháború után Nyugat-Németországban élt. Mint Gerlingen helyettes polgármestere, mindenkinek segített, tanácsot adott; létrehozta sok más áldozatot és lelkesedést követelő munka mellett a „testvérváros” nyilatkozatát Gerlingen és Tatabánya között. Hitét élő keresztény volt, akire — halála után is fel lehet nézni. Nyugodjék békességben — imáinkba foglaljuk őt.*

SVÉDORSZÁG

Halálozás: **Södertäljén** 1989. áprilisában elhunyt **Paulics Márton**, 66 éves korában. A temetési szertartást Pater Udo Ostrop celebrálta; ezt követően Pákh Ervin és Páthy Ferenc vettek búcsút az ottani magyar kolónia nevében. Gyászolják: felesége és családja. Nyugodjon békében!

Halottaink

Márkus Sándor CM vincés missziós pap az örökkévalóságba költözött. Életében, amely nagy reményekkel biztatón kezdődött, visszatükröződik korunk minden viszontagsága. 1909-ben Gyöngyöshermánban látta meg a napvilágot. A vidám kanizsai diákoskodás a piarista atyáknál, ahol Léka bíboros osztálytársa volt, sokszor került szóba. 1926-ban lépett a Vincés Missziós Társaságba, 1933-ban szentelték pappá Esztergomban. Előbb az ifjúság nevelésével foglalkozott és Szobon tanárkodott. Jött a háború, a csepeli Királyerdő nehéz lekipásztori helyére került hét rendtársával együtt. A bizalmatlan, néha elenséges fogadtatás után, a sok szenvedés, háborús viszontagság, bombázás idején tódult a nép hozzá vígaszt keresve s Márkus atya együttérző szívvel erősítette hitüket. 1958-tól az Állami Egyháziügyi Hivatal nem engedélyezte papi működését. Kántorkodott több helyen, míg több éves „rendőri kíséret” után váratlanul kiutazási engedélyt kapott Nyugatra. Így lett a párizsi Magyar Katolikus Misszió lelkésze. Évek múltával Ausztriában, Grácban kapott lelkészi beosztást. Áldozatos, fegyelmezett élete, nagy munkabírása lassan megtört betegsége súlya alatt. Az isteni Főpap legyen munkás és benső áhítattal átszótt életének jutalma. **M. O.**

FELHÍVÁS SEGÍTÉSRE!

1989. január 27-én és 28-án földrengés volt Csehimindszenten, Mindszenty bíboros szülőfalujában. A templom mennyezetét tartó éktéglák kiestek és a templom hajója közepén megnyílt. A pillérek a kórus felett az orgona tartja.

A plébános leírása szerint az épületek javítása hónapokig eltarthat. A szentmisét a jelen pillanatban a kultúrházban tartják. A költségvetés szerint a kár helyrehozása 2,628.428 Ft. (87.000 DM) kerül.

Támogatásra van szükség, mert a kis falucska az okozott kárt nem tudja rendbehozni. Az adományokat az ÉLETÜNK kontójára lehet befizetni: ÉLETÜNK-Sonderkonto, Bayerische Vereinsbank München, Konto-Nr. 145 875, BLZ 700 202 70, „Mindszenty” megjelöléssel.

P. Szóke János

EGY MONDATBAN

● *A fatimai Magyar Kálvária létesítésének 25. évfordulóján Kada Lajos érsek, a Vatikáni Szentségi és Istentiszteleti Kongregáció titkára és Dankó László kalocsai érsek együtt tartott ünnepélyes szentmisét Portugália e méltán híres Mária-kegyhelyén.*

● „Nem lesz a népeknek közös otthona Európában a vallásszabadság tiszteletbentartása nélkül” — mondotta **Angelo Sodano**, vatikáni delegátus, az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia párizsi utóértekezletén.

● Az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főmegbizottja irodát nyit (nyitott) Budapesten, a Magyarországra érkezett romániai menekültek megsegítésének koordinálására.

=====

Megjelent! Megjelent! Megjelent!

Borbándi Gyula: ÖTSZÁZ MÉRFÖLD

című kötete, amely kilenc esszét és két naplót tartalmaz.

A 240 oldalas könyv ára 24.— DM (plusz portóköltség). Megrendelhető az Új Látóhatár szerkesztőség (c/o Ung. Institut, Postfach 44 03 01, D-8000 München 40), vagy a szerző címén (Oberföhringer Str. 12 a, D-8000 München 80).

APRÓHIRDETÉSEK

Szeretne saját tőke nélkül építeni? Forduljon eme kívánsággal s minden egyéb pénzügyeivel bizalommal **Pontai Bélához**, **Lübener Weg 3, 5300 Bonn 1**. Mint az OVB pénzügyi munkatársa dímentes ügykezelést és tájékoztatást nyújt az egész BRD területére.

Magyar - német nyelvű fordítások. / **Fordítószolgálat.** Okiratok, jogositványok, bizonyítványok, valamint jogügyletek gyors és megbízható, hiteles fordítását vállalja: str. 23, 6973 Boxberg-Schweigern. Telefon: Übersetzungsbüro B L U M M E R, Bahnhofstr. 23, 6973 Boxberg-Schweigern. Telefon: (079 30) 25 50.

Finomlelkű, szerény rk. értelmiségi, 168 cm magas, 45 éves nő megismerkedne hasonló érzelmű, intelligens korrek férffel, aki nem iszik, nem dohányzik. Ausztria előnyben. „Szeretel” jellegre a kiadóba.

Független, rendezett körülmények között élő 60-as férfi, nyugati állampolgár, komoly, szerény, jószívű, jóméjű hölgy ismeretségét keresi. „Vonzalom” jellegre a kiadóba.

Svájcban élő, 30 éves, 168/56 asszony társaság hiányában keresi Svájcban élő férfi ismeretségét. Fényképes leveleket vár. „Liliom” jellegre a kiadóba.

Keszthelyen, a Balatonhoz közel 800 m² telken telefonos, kertes, nagy családi ház eladó. (Irányít: 110.000.— DM.) Cím: Kraxnerné Valló Ágnes, H-8360 Keszthely, Vársártér 4/a, III. em. 24.

18 éves vagyok, Franciaországi lakos. Németül tanulok. Leveleznék németül fiatalokkal, akik magyarul is beszélnek, Németországban. Jelige: „Barátság”.

Újra kapható a történelmi Magyarország térképe az ország és a vármegyék címereivel, műanyagból készült kartonra, öt színű nyomással, 21 x 32 cm nagyságban, ára: 20.— US \$. Magyar Napló Újság, P.O. Box 771, Station 4, Toronto, Ontario, M5 W 1 G 3, Canada.

Pedagógus házaspár, Magyarországon, Kulcsón, Dunaparti nyaralójában családias légkörben, 8—16 éves gyerekek nyaraltatását vállalja. Napi program: 3 óra lovaglás, vagy tenisz és ősi magyar kézművesek, mint nemezlelés, sámnáknótlenfonás, stb. megismerése. Érdeklődni lehet: Cser Zsuzsa (Krizne) Zürich. ☎ 432 52 79.

Kapható: szép kiviteli koronás címer matricák 6.— DM; Magyarország történelmi térképe 82 x 56 cm a vármegyék címereivel, művészi kivitelen 40.— DM. A Magyar nemzet őszinte története 25.— DM. Az árak postaköltséggel értendők. J. Szalai, Bradfordstr. 1, D-4700 Hamm 1.

NSZK-ban élő, józan életű és gondolkodású férfi 42/175/70 kg, megismerkedne csinos jóalakú hölgyvel. Jelige: „Szeretet, boldogság” a kiadóba, fényképpel.

HARGITA PANZIÓ

BÉCSBEN a Mariahilferstr.-Andreasgasse sarkán. Székely faragott bútor berendezéssel várja Önt egy családias hangulat. Szobafoglalás telefonon: 0043/222/96 19 28 és 932 85 64. **A-1070 Wien Andreasgasse 1/8.**

AJÁNDÉKAUTÓ SZOLGÁLAT!

Ajándékozta meg magyarországi rokonait, ismerőseit, az AMT Exp.-Imp. győri telephelyén átvethető LADA- és SAMARA típusú személygépkocsikkal. Színválasztás — azonnali átvétel.

☎ 0049 (0)6227 5 91 50

☎ Győr: 0036 96 11 533 - 79 mellék.

AMERIKAI ÉS KANADAI ELŐFIZETŐINK FIGYELMÉBE!

Az ÉLETÜNK előfizethető terjesztőnknel: **Joseph DANI**, Hunterview Dr., NW., Calgary, Alta. T2K 5 E4, Canada.

A címére küldött csekken feltüntetendő: „Életünk”. Kérjük szíveskedjenek a fenti címre, ne Münchenbe, küldeni a csekkeket. Itt egyenkénti beváltásnál a 30 DM-ből 8.— DM-et levonnak a bankban. Előfizetési díj egy évre 13.— US \$ + 10.— US \$ portó. A lapot továbbra is Münchenből küldjük.

A Magyar Cserkészszövetség európai kerülete idén nyáron is megrendezi hagyományos

NYÁRI CSERKÉSZTÁBORÁT

1989. július 25-től augusztus 6-ig a kastli magyar gimnázium szomszédságában. A kiscserkészeket a kastli gimnázium leányintézetében helyezik el. Az ideitáborunkat, a magyar leánycserkész 50 éves jubileuma alkalmából az egykori gödöllői jubileumi tábor emlékére **Pax Ting** tábornak neveztük el. **Szeretettel várjuk cserkészjeinket a szórvány és a hazai vidékekről is. Jelentkezni lehet: Oberföhringer Str. 40, D-8000 München 81. ☎ (0 89) 98 26 37 - 38.**

Táborparancsnokság

MAGYAR HENTESÁRU!
Jóminőségű áruinkat mindenhol ismerik!
REDELJEN ÖN IS! HAZAI ÍZEK!

Friss töpörtyű	1 kg	16.—
Friss kolbász	1 kg	15.—
Füstölt kolbász	1 kg	18.—
Száraz kolbász	1 kg	20.—
— Ha elégedett, mondja el barátainak!		
Orig. Pick-szalámi	1 kg	32.—
Orig. »Szegedi« paprikás szalámi		32.—
Paprikás »Pusztai« szalámi	1 kg	18.—
Krakau paprikával v. nélkül	1 kg	12.—
Fokhagymás sonkaszalámi	1 kg	18.—
Sonkaszalámi Pol. Art. 90% sovány		22.—
Füstölt disznósajt paprikával	1 kg	12.—
— Üzemünkben szeretettel várjuk!		

Próbavásárlásnál 10% árengedmény!
Szállítunk utánvételt vagy számlára.
VIKTOR PÁL hentes - mester
7063 Welzheim, Lerchenstr. 29
Telefon (éjjel - nappal): (0 71 82) 67 36

„TÉTÉNY“ Ungarische Spezialitäten
— Inh.: O. Bayer —
Kreitmayrstr. 26 - 8000 München 2
Telefon: (0 89) 1 29 63 93 és 4 30 44 98
NYITVATARTÁSI IDŐ:
csütörtökön és pénteken 8.30—18.00 óráig,
szombaton 9.00—13.00 óráig.

Somló juhfark		8.90
Balaton olaszrizling	1 liter	5.70
Balaton kékfrankos	1 liter	5.70
Debrői hárslevelű		6.80
Badaacsonyi kékenyelű		7.20
Badaacsonyi szürkebarát		7.30
Soproni kékfrankos		6.80
Villányi burgundi		7.30
Csopaki rizling		6.80
Zöldszilváni		7.30
Tokaji aszú 4 puttonos		14.50
Tokaji aszú 3 puttonos		12.50
Tokaji szamorodni		10.50
Vilmos körtepálinka		24.50
Keckeméti barackpálinka		27.—
Cseresznyepálinka		24.50
Kosher szilvapálinka		32.—
Beverage Bitters (Unicum)	0.5 liter	16.—
Pick szalámi	1 kg	27.—
Csabi	1 kg	25.—
Gyulai	1 kg	23.—
Házi kolbász	1 kg	19.—
Disznósajt	1 kg	12.50
Véres-májás hurka	1 kg	12.50
Tarhonya, kockatészta	1/2 kg	3.80
Paprika káposztával	0.7 liter	4.90
Paprika káposztával	2 liter	10.50

MAGYAR BOROK, PÁLINKÁK
NAGY VÁLASZTÉKBAN.
oleső áron raktárról. Kérje árlistánkat.
JOSEF UDVARHELYI ☎ (0 911) 35 79 21
Virchowstr. 45. D-8500 Nürnberg 10

„INSTITUT MADELEINE“
Ön talán nem magányos, de ismerősei között bizonyára akad, aki az. Kérjük, adja át címünket bizalommal! Társkeresés, házasság — teljes diszkrécióval! — Kérje díjtalan tájékoztatóinkat! Grünwalder Str. 22, D-8000 München 90. ☎ (0 89) 69 58 88.

RUPP LÁSZLÓ hitess törvényszéki fordító,
vállal fordításokat magyarról németre és
németről magyarra. 8000 München 1, Post-
fach 162. Telefon: (0 89) 53 02 35.

**Öreg ékszerek,
ezüst használati tárgyak,
komplett evőeszközök,
tálcák a K.ú.K. időből
nagy választékban.**

VÉTEL & ELADÁS!

**Ludwig-Thoma-Str. 13
8183 ROTTACH-EGERN
Tel. 08022/5441**

Janos Toth

Fényképes magyar levelezési társaság
keres korhatár nélküli tagokat házasság,
társasutazás céljából. Kérem írjon az aláb-
bi címre és kérjen részletes felvilágosí-
tást. Dobor Etelka, Frejs väg 10, S-145 71
Norsborg.

Keresés: Rozgonyi Lászlóné Bonyhá-
dól keresi tanítványa Hauszner Sándor.
Söptei út 56, H-9700 Szombathely.

A Balaton északi részén, nagyon szép
nyaraló kerttel eladó. „Balaton északi ol-
dala“ jellegre a kiadóba.

ART
DÉMÉNAGEMENTS S. A.
Szállítási vállalat.
Szállítunk belföldre és külföldre,
tengerentúltra - légi szállítással is -
költözködés, bútorraktározás,
külföldi szállítmányoknál a vám
elintézésé.
Magyarországra is szállítunk!
Az összes keleti és nyugati államokba
oda - vissza szállítunk.
Magyarországi képviselőnk:
Trans COOP, Honvéd utca 28,
7400 Kaposvár. ☎ 0036 (82) 13 - 877.
Magyaroknak kedvezmény!
ART Déménagement S. A.
2 rue du Grand Lancy
CH - 1211 Genève 26
Telefon: 0 22 / 43 36 32 (magyarul is);
Privát cím: Keresztes László
58 rte de Vervier
CH - 1227 Carouge, GE
Telefon 0 22 / 42 98 36 este 7 óra után.

Dr. Gosztonyi Péter
FÖLTÁMADOTT A TENGHER... 1956
A Magyar Október részletes története
előre fizetve: 38.— DM, illetve 20 dollár
A könyv megrendelhető: Druck Herz:
D-8000 München 40, Tengstrasse 35

DIÓSZEGHY TIBOR, hitess tolmács és
fordító, magyar-német és német-magyar,
Németországban tanácsadás, állampolgár-
sági és menekültügyi kérdésekben, vala-
mint peres ügyekben segít. Daimlerstr. 249,
D-4040 Neuss. Telefon: (021 01) 54 13 17.

Több mint
100 MAGYAR FILM-VIDEOBÓL
válogathat!
ADAMFI-VIDEO pf. 29-51 AACHEN 0241/73355.

LAKÁS MAGYARORSZÁGON!
Hazatelepítőknél, nyugdíjasoknak,
üzletembereknek.
Vezérképviselő Európára és Afrikára
(kivéve NSZK):
**INTERCOMP, Postfach 430,
CH-1211 Genève 1, ☎ (22) 32 39 37**

Fejős Ottó: MEGKÖVESEDEK (1984)
és **ÁTTETSZŐ FÉNY (1986)** című verses
kötetei kaphatók az Életünk kiadóhiva-
talában, kötetenként 21.— DM árban.

BÉLYEGGYŰJTŐK!
Minden magyar bélyeget
hiányjegyzék alapján szállítunk!
— Kérje ajánlatunkat! —
Specialitások: Levelek - Ritkaságok.
- Zeppelinrepülések - Tévyomatok.
- Különlegességek állandó vétele és
eladása.
Kérje díjtalan készletjegyzékünket.
TALAS & PARTNER AG
Rosenbergstr. 70, CH-9001 St. Gallen

Kiadóhivatalunknál kapható könyvek
Mindszenty József: Hirdettem az Igét
(1944—1975). — 300 oldal, vászon-
kötésben \$ 10.— DM 20.—
Mindszenty Okmánytár: Mindszenty
harca. 320 old. \$ 8.— DM 15.—
Mindszenty József: Esztergom a
Primások városa. 135 oldal.
\$ 8.— DM 15.—
Vecsey József: Emlékezés Mindszenty
bíboros édesanyjára. 255 oldal.
\$ 8.— DM 15.—
Mindszenty Dokumentation: Ungarns
Kirche im Kampf (II). 335 oldal.
\$ 8.— DM 15.—
Közi Horváth József: Mindszenty bí-
boros, zsebkönyv. \$ 4.— DM 6.—
Az irodalom világa. Irodalomelméleti
alapotétel, 100-nál több versilluszt-
rációval, kb. 300 oldal, vászon kö-
tésben \$ 10.— DM 20.—
Szállításnál + portóköltés.

Megrendelhető:
az **ÉLETÜNK** kiadóhivatalánál
Oberföhringer Str. 40
D-8000 München 81 W. Germany

H A Z A I H E N T E S Á R U DM
1 kg Kolbász, füstölt, száraz 18.—
1 kg Kolbász, frissen füstölt 16.—
1 kg Véreshurka rizsával 12.—
1 kg Májashurka rizsával 12.—
1 kg Disznósajt 14.80
1 kg Tokaszalonna 10.80
1 kg Húsos vastagszalonna 14.—
1 kg Tepertő 16.—
1 kg Füstölt borda 12.—
1 kg Füstölt sonka 24.—
A szállítás utánvételes.
5 kilón felüli rendelésnél portómentes.
Külföldre nem szállítunk!
MICHAEL TAUBEL, Metzgermeister
Peter Rosegger Str. 3 6710 Frankenthal/Pf.
Telefon: (062 33) 6 26 93

M. SZERDAY - Metropolitan Buchhandlung
KÖNYV ÉS HANGLEMEZ Sfr.
Harsányi: Magyar Rapszódia 69.—
Géraldi Paul: Te meg én 29.—
Tolkien: A gyűrűk ura, 1—3. köt. 48.—
Móricz: Schatten der Sonne, Der große
Fürst, Zaubergarten, 1—3. köt. 54.—
Proust: Az eltűnt idő nyomában 1—3. k.
Svann, Bimbózó lányok árnyékában,
Quermentések 85.—
Remarque: Éjszaka Lizsabanban 22.—
Tardi L.: Régi feljegyzések Magyar-
országról 12.—
Paszternák: Zsivágo Doktor 42.—
Magyar elbeszélők a 19. sz.-ban 1., 2. 38.—
" " a 20. sz.-ban, 1., 2., 3. k. 48.—
M. Mitchell: Elfújta a szél, 1., 2. köt. 80.—
Németh László válogatott művei, 1-3. 73.—
Sienkiewicz: Quo vadis 34.—
és még sok ezer könyv és hanglemez
kapható! * Kérje katalógusunkat!

M. SZERDAY - Metropolitan Buchhandlung
Teichweg 16, CH-4142 Münchenstein-Schw.
☎ 061/46 59 02. Külföldről: 0041/61 46 59 02

Budapesten élő, 26 éves érettségizett,
házas, feltárcsú nő 5 éves kislányával
megismerkedne hozzáillő férfivel házasság
céljából. „Orsi“ jellegre a kiadóba.

Orvos özvegye, budai szép otthonába sze-
retettel várna élet-házastársul azt a be-
csületes jölkű 75 év körüli jóméglejű
sú, intelligens urat, aki hazatelepülni vá-
gyik. „Nyugalom, béke“ jellegre a kiadóba.

ÉLETÜNK
Szerkesztőség és Kiadóhivatal:
Oberföhringer Str. 40.
D-8000 München 81
Telefon: (0 89) 98 26 37 - 38
Felelős Kiadó:
a Magyar Katolikus Főfelkészség
Főszerkesztő: P. Szőke János.
Felelős szerkesztő:
Fejős Ottó.
Redaktion und Herausgeber:
die Ungarische Oberseelsorge.
Oberföhringer Str. 40
8000 München 81
Telefon: (0 89) 98 26 37 - 38
Chefredakteur: P. János Szőke.
Verantw. Redakteur:
Ottó Fejős.
Abonnement: DM 20.— pro Jahr und
nach Übersee mit Luftpost DM 30.—
ELŐFIZETÉS:
Az Életünk a helyi magyar lelke-
sek terjesztik, ők küldik szét és ná-
luk is kell előfizetni!
Tengerentútra, vagy ahol nincs ma-
gyar lelkész, oda a kiadóhivatal küldi
az újságot.
Előfizetési ár egy évre DM 20.—
vagy ennek megfelelő valuta.
Tengerentútra légitárral DM 30.—
Lapzárta minden hónap 15-én
Hirdetéseket csak 15-ig fogadunk el.
Postgiroamt München:
Konto-Nr. 606 50-803 - BLZ 700 100 80
Kath. Ungarn-Seelsorge, Sonderkonto
Bankkonto: Bayer. Vereinsbank,
Konto-Nr. 145 857 - BLZ 700 202 70
Kath. Ung. Seelsorge „Életünk“.
Erscheint 11mal im Jahr.
Druck: Danubia Druckerei GmbH,
Ferenbachstr. 88 - 8000 München 50

Beilagenhinweis: zu dieser Auflage liegt
zeitweise ein RUNDSCHREIBEN bei. —
A kiadványhoz körlevelet mellékelünk.

ELŐFIZETŐINK ÉS HIRDETŐINK
FIGYELMÉBE!
Befizetéseket, átutalásokat nem bankkon-
tónkra, hanem postacsekkontónkra kérünk:
Kath. Ungarn-Seelsorge München, — Son-
derkonto, Postgiroamt München, Konto-
Nr. 606 50 - 803.

HIRDESSZEN AZ ÉLETÜNKBEN!
Hirdetési díjak 1986. november 1-től:
Apró-, házassági-, általános hirdetés ára
soronként (kb. 40 betű) DM 5.—
Jelleg portóval DM 5.—
Külön kívánásokat esetenként árazunk.
Üzleti hirdetések soronként DM 8.—
Nagybetűs (kétsoros) sor DM 16.—
Keretben megkezdett 5 cm-enként DM 10.—
Kéthasábos hirdetés az összeg kétszerese.
Egymásután háromszori hirdetés esetén
10% kedvezmény.
Egymásután hatszori hirdetés esetén
20% kedvezmény.
Egy évi hirdetés esetén 25% kedvezmény.

A névvel megjelölt cikkek nem minden
esetben felelnek meg a szerkesztőség vé-
leményének. — Kéziratokat nem örzünk
meg és nem küldünk vissza.
Hivatalos órák a hirdetésekkel kapcsola-
ban: hétfőtől — péntekig, 10-00 — 15-00 óra
között. Kérjük kedves olvasóinkat, hogy
csak ez időben érdeklődjenek telefonon.

● **NEMZETŐR KÖNYVEK** ●
Gloria victis 1956—86, DM
3. kiadás, 156 oldal 20.—
Független Fórum — Szamizdat
antológia, 336 oldal 35.—
Szolzenyicin: Gulag szigetesoport II
580 oldal 25.—
Makra Zoltán: Honvédelmi miniszterek
szolgálatában 24.—
Teilhard de Chardin: Tudomány és
Krisztus, 294 o., fele áron, portóval 12.—
— Az emberi energia, 250 oldal
fele áron, portóval 12.—
Megrendelhető a könyv árának egyidejű be-
küldésével: Nemzetőr, Ferenbachstr. 88,
D-8000 München 50, BRD címen.

Frankfurt - Budapest - Frankfurt! Hét-
végeken kiscsoportok szállítását vállalom,
4-től 7 személyig. Bausch, ☎ (0 69) 34 38 27
— 18.00 óráig.

NYÁRI KÖNYVAJÁNLATUNK!

BARREAU: Az örömhír Jézus Krisztus üzenete	DM
BIBLIA. Ó- és Újszövetségi Szentírás	7.20
BULL: A Vatikán belülről	48.—
DEBBRECHT: Mit kezdjek a misével? (Válasz fiataloknak)	19.80
FOHÁSZOK ÉS VALLOMÁSOK: A világ legszebb imái	5.—
HAAG: Bibliai lexikon (Alapvető kézikönyv)	62.40
HALÁSZ OCIST: Hirdessétek az evangéliumot, ABC-évre	23.40
MAGYAR KAT. ALMANACH II. A magyar katolikus egyház élete	50.40
MINDSZENTY: Emlékirataim, 3. kiadás	24.—
RAHNER SJ: Az élet imádságai	8.40
SPINK: Roger testvér Taizé alapítója	12.—
A SZENTEK ÉLETE. (Több mint 240 életrajz, képekkel)	40.80
ST. JOHN: Onézimusz. (Bibliai regény)	6.80
P. SZŐKE SDB: Márton Áron. (Az erdélyi püspök saját írásával)	24.—
ÚJ KATEKIZMUS. (A híres „holland katekizmus“ magyarul)	24.—
WINOWSKA: Padre Pio igazi arca	11.80

A hazai és külföldi katolikus kiadványokat a leggyorsabban szállítja számlával
a **Katolikus Magyar Sajtó Munkaközösség**, német rövidítéssel **KUPA**, Distelfink-
weg 21, D-8000 München 60, ☎ (0 89) 8 11 14 24. Tisztelettel várjuk megrendelését.
— Örömmel küldünk részletes árjegyzéket! —

IKKA AJÁNDÉKSZOLGÁLAT MAGYARORSZÁGRA!
A VÁMMENTES AJÁNDÉKAUTÓK LEGÚJABB ÁRAI:

Lada 1300 S	6.195.— DM	Lada 1500 L (2107)	7.475.— DM
Lada 1300 Combi	6.725.— DM	Skoda 120 L	5.485.— DM
Lada Samara (2105)	6.885.— DM	Polski Fiat 126 E	3.745.— DM

● **BC „utazási“-számlára befizetési lehetőség!!!** ●
A MAGNUS GmbH vállalja DM-re a számlanyitást, és a be- és kifizetéseket!
Kérje részletes árlistánkat, postafordultával megküldjük!
Befizetések: MAGNUS GmbH „IKKA - Sonderkonto“
Bad Vilbeler Volksbank, Konto - Nr. 10 4419 324, BLZ 518 613 25

MAGNUS GmbH
6000 FRANKFURT / M. 56
Im Feldchen 35
Telefon (061 01) 4 77 12
TELEFAX (06101) 44680

IKKA GENERAL AGENTUR **MAGNUS G.M.B.H.** INTERNATIONALE REPRÉSENTANZ